

le monde de l'ESPERANTO

608 609

numéro

2021-02

DOSSIER

Lerni Esperanton

ACTUALITÉS

La boutique d'Espéranto-France
Hector Hodler : une posture pacifique

PAGE 21

PAGE 26

- L'actualité de l'espéranto
- La vie de l'association
- Culture et voyages

espéranto
France

Dans la boutique d'Espéranto-France...

catalogue et commande en ligne sur <https://butiko-esperanto-france.org>

Nouveau !
12 €

Ĉiuj super herooj. La pokalo de ĉiuj

Ĉiuj Super-herooj est la traduction en espéranto de *Tous Super héros*, une bande dessinée ludique qui invite les enfants comme les grands à devenir des défenseurs de l'égalité et de la solidarité...

Elle a été imaginée par Lilian Thuram, champion du monde de football en 1998 et d'Europe en 2000, avec la complicité du scénariste Jean-Christophe Camus et du dessinateur Benjamin Chaud.

Stranga malapero

Livre facile pour débutants (niveau A1)
avec exercices et enregistrement audio

L'histoire se passe en Corse. C'est la fin de l'année scolaire et les élèves préparent L'Avare de Molière, une pièce de théâtre. Mais il se passe des choses bizarres : un étrange personnage apparaît et le père de Carla et d'Enzo disparaît...

Stranga malapero (Une étrange disparition) est un petit roman de 40 pages qui permet aux élèves débutants de commencer leurs premières lectures. Richement illustré, il est accompagné d'exercices et d'un support audio.

9 €

Metodo 11

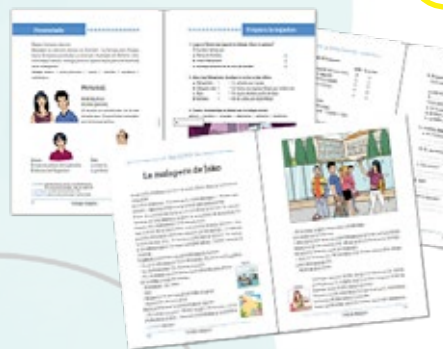
(édition 2020)

9 € l'unité

(ou 6 € l'unité par lot de 10)

1 €

12 €

12,50 €

offre groupée :
les 2 dictionnaires

20 €

le monde de l'ESPERANTO

numéro 608-609

éditorial •

frontartikolo

Chères lectrices, chers lecteurs,

J'espère tout d'abord que ce numéro estival vous trouvera en pleine forme, ayant apprécié la reprise de nombreuses rencontres et réunions qui nous ont tant manqué après la longue période de distanciation que nous avons vécue bien que nous ne puissions pas encore retrouver une vie normale.

L'espéranto est toujours vigoureux et les nouveautés ne manquent pas : musique, vidéos, livres, festivals et bien d'autres projets originaux nous prouvent que la langue est toujours vivante quoi qu'il arrive. Le foisonnement d'activités sur internet est la preuve de ce dynamisme, bien que le virtuel ne puisse remplacer le réel. Mais cette capacité d'adaptation de l'espéranto comme des espéranto-phones est un signe encourageant de plus pour l'avenir.

La rentrée est là et je vous souhaite une bonne reprise des actions de promotion et d'enseignement de notre belle langue. Utilisez les matériels modernes et de qualité qu'Espéranto-France met à votre disposition pour votre activité locale et n'oubliez pas de participer à la grande enquête que nous avons relancée pour cette fin d'année (voir p. 35) !

Bruno Flochon, président d'Espéranto-France

Karaj gelegantoj,

Mi unue esperas, ke tiu somera numero trovos vin plej sana kaj ke vi ĝuis denove renkontojn kaj kunsidojn, kiuj tiom mankis al ni post la longa distanciĝo, kiun ni travivis, eĉ se ni ankoraŭ ne povas havi denove normalan vivon.

Esperanto daŭre viglas kaj novaĵoj ne mankas: muziko, filmetoj, libroj, festivaloj, kaj multaj aliaj originalaj projektoj kiuj pruvas, ke la Lingvo estas viva, kio ajn okazu. La bunteco de retaj aktivaĵoj pruvas tiun dinamismon, eĉ se virtualeco ne povas anstataŭi ĉeeston. Sed tiu adaptebleco de Esperanto kaj de esperantistoj estas kuraĝiga signo por la estonteco.

La rekomenco de la kursoj alvenis kaj mi deziras al vi bonan ekon de instru- kaj informagadoj de nia bela lingvo. Utiligu la modernajn kaj kvalitajn materialojn, kiujn Esperanto-France disponigas por via loka agado kaj ne forgesu partopreni la grandan enketon, kiun ni relanĉis por tiu jarfino (vidu p. 35)!

Bruno Flochon, prezidanto de Esperanto-France

Sommaire

ACTUALITÉS

- Agadoj en Azio p. 4
- Kial juna instruisto pri fremda lingvo lernis ankaŭ Esperanton p. 6
- Abundas la projektoj en Afriko! p. 9

DOSSIER

- Lerni Esperanton p. 11

ASOCIA VIVO

- Praktikado de la lingvo en Kvinpetalo p. 20
- En la butikoj de Esperanto-France p. 21
- Festivalo "NATURist' por nova mondo" p. 24

KULTURO

- Hector Hodler p. 26
- Novaj libroj p. 28
- Novaj albumoj p. 33

Revue d'espéranto fondée en 1908,
éditée par Esperanto-France,
4 bis rue de la Cerisaie, F-75004 Paris
Tél. 01 42 786 886 - www.esperanto-france.org
Tout (sauf réd.) : info@esperanto-france.org
Trimestriel : 4 n° par an - Dépôt légal à parution
Tous droits de reproduction réservés

Les opinions exprimées n'engagent que leurs auteurs et ne représentent pas nécessairement celles de l'association ou de la rédaction.
Directeur de publication : B. Flochon
Rédacteur en chef : Claude Nourmont
mondo@esperanto-france.org
Envoi des articles 1 mois avant parution

Liste des contributeurs :

Adjévi Adjé, Afrika Revuo, Aŭstralia Esperanto-Asocio, B. Behra, E. Byelongo, G. Camy, E. De Zilah, N. Dankova, P. Dieumegard, P. Dubourg Glatigny, K. Ducloyer, B. Flochon, Eurokka, L. Gabalda, A. Jausions, Chen Ji, La Kokcinelo, E. Ludwig, A. Mmayinda, J. Muhire, L. Patas d'Illiers, E. Richard, M. Simba, Staĝintoj kun D. Loison, G. Stambach, G. Tabard, P. Vilain, Vinilkosmo, Sibayama Zyun'iti

Crédits photographiques : B. Moon et suivant indications

Publicité/annonces : à la rédaction

Impression : onlineprinters.fr
Imprimé en octobre 2021
Mise en page : Emmanuelle Richard

ISSN 1628-1942

Fabriko de novigado

La prezidanto de la aŭstralia Esperanto-asocio & magistratano Abrahamzadeh malfermas Esperanto-centron.

Celo inda kaj plaĉa estas (re)vidi vin kadre de ĉeesta Esperanto-kongreso grandskala en nia lando, Aŭstralio! Ĉu la 12-a Azia-Oceania Kongreso post la 11-a en Busan, Sud-Koreio, 2022? Eble ankaŭ vi memoras kaj sopiras tian etoson de antaŭ preskaŭ dudek kvin jaroj, gekaraj – en la prestiĝa Adelaide Convention Centre:
<https://uea.org/kongresoj/UK/1997>
<https://www.adelaidecc.com.au/>

En aŭstralia socio iu figuro tragika, sed aliflanke komptega kaj pri la porpacaj idealoj de Esperantismo ekstreme simpatia, estas Magistratano de Adelajdo sinjoro Arman Abrahamzadeh OAM. (OAM signifas ĉi tie premion de la registaro al meritoplenaj bonuloj.) En 1997 unu monaton post la 82a Universala Kongreso, Arman kune kun la gepatroj, kaj du fratinoj alvenis en Adelajdon kiel rifuĝintoj el Irano. La tuta familio finance prosperis kaj post nelonge ĉiuj kvin familianoj ĝuis respekton de la tuta komunumo.

Arman Abrahamzadeh – Australian of the Year
<https://www.australianoftheyear.org.au/recipients/arman-abrahamzadeh/1419/>

Arman dediĉis sin por elimini perforton kontraŭ virinoj kaj por realigi la mondan pacon. Tiucele antaŭhieraŭ li oficiale malfermis ‘lernejon’ meze de la urbocentro: **Baha’i & Esperanto Education Services.**

La prezidanto de la Aŭstralia Esperanto Asocio, Sandor Horvath, partoprenis kortuŝan ceremonieton, kiu movis lin per siaj propraj vortoj aldoni:

Ekzistas multaj manieroj antaŭenigi Esperanton. Refoje, nia Paŭlo (“ne la apostolo”) surprizis nin. Li organizis la luadon de spaco en la “The Innovation Factory” por... instrui Esperanton al bahaanoj kaj la ĝenerala publiko. La loko estas organizata de la Adelajda Urba Konsilio (Adelaide City Council) kaj Paŭlo estas en bona kompanio kun multaj junaj dinamikaj homoj laborantaj pri diversaj pioniraj projektoj. Mi tre esperas, ke tiu nova iniciato allogos kelkajn homojn al Esperanto. Sandor Horvath.

Dankojn al Alfredo, Arman kaj Sandor.

De maldekstre: Sandor (arlekeneska ĉemizo), Arman, Paŭlo, 25-jara Alfredo Cabado, Community Manger, The Innovation Factory.
60 Halifax Street. Adelaide. 5000. Australia.

Agadoj en Ĉinio

Karaj, mi dividu kun vi la E-novaĵojn el Ĉinio:

Ĉina esperantisto prezidis agadon por Ĉina Tago de UN

La 20-a de aprilo estas la **Ĉina Tago de Unuiĝintaj Nacioj**. Por festi la tagon la Ĉina Libra Societo sub Unuiĝintaj Nacioj okazigis tri agadojn pri ideografio, nome, simboloj de la liangzhua kulturo, dongbaaj skriboj kaj skriboj sur bestostoj kaj tri rila-

Nova Esperanto-muzeo

Nia nomo estas **Neprofitocela Organizo Esperanto Jokohama**.

Je 2021-04-23, ni havis la 6an fondotagon, kaj memore al tio, ni inaŭguris Esperanto-Muzeon Jokohaman, en loĝkvartalo de urbo Jokohama (la urbo de la 92a UK en 2007). La Muzeo (konstruaĵo entute) estas propra posedaĵo de ni.

En 2021-04-25, ni havis Malferman Tagon nur al esperantistoj, kaj ni esperas havi inaŭguron al la civitanoj, al kiuj ni ja celis la muzeon – sed pro la KOVIMa pandemio, tio okazos espereble post kelkaj monatoj.

La muzeo plenumiĝis dank’ al bonkora monofero de anonima subtenanto, kaj kolektiĝis pli ol sep mil libroj el esperantistoj el Japanio. Daŭras katalogigo de la libroj.

Sibayama Zyun’iti

Ekstere, oni vidas ŝtofan flagon – kion ni planas anstataŭigi per plasta montranelo.

taj mondaj heredaĵoj – antikvaj urb-ruinoj ĉe Liangzhu, antikva urbo ĉe Lijiang kaj Yin-ruinoj. De la 19-a ĝis la 21-a de aprilo, la tri agadoj interrete okazis per la softvaro Zoom kaj en la formoj de muzea gvido, lingva kurso kaj prelego.

Prezidis la duan agadon Xiao Dun, ĉina esperantisto kaj vicprezidanto de la Ĉina Libro Societo. Li prezentis 11 eksponaĵojn rilatajn al lingvoj kaj skriboj, kiuj estis donacitaj de diversaj landoj al Unuiĝintaj Nacioj.

en Jokohamo, Japanio

Ekspozicio en la unua etaĝo, nome Ĉambro Zamenhof. Nun oni ekspozicias unuajn lernolibrojn de diversaj nacioj, kolektitajn pere de esperantista reto.

Enirpordo al la Ĉambro Hodler, plena de libroj esperantaj.

Publikigita unua numero 2021 de Unesko-Kuriero

La unua numero 2021 de *Unesko-Kuriero*, eldonita de El Popola Ĉinio kaj subtenita de la Universala Esperanto-Asocio, estis publikigita en UNESDOC antaŭ kelkaj tagoj. En ĝia traduko partoprenis 12 esperantistoj el 7 landoj.

La temo de tiu numero estas *Oceano: Estas tempo por turni la tajdon*.

Weilun-stipendio disdonita por E-lernado

La 13-an de januaro okazis la premi-ceremonio pri Weilun-stipendio en la bazlernejo Baiyangshujie en la urbo Taiyuan de la provinco Shanxi, Ĉinio. La lernejestroj donis atestilojn kaj monpremiojn al 56 gajnintoj de la premio Verda Stelo kaj 16 gajnintoj de la premio Verda Semo. En decembro 2019 fondiĝis la stipendio financita de la profesoro Li Weilun el la Pekina Lingva kaj Kultura Universitato, por subteni Esperantan lernadon kaj aktivadon en la lernejo. La stipendio en la sumo de 40 000 juanoj (ĉ. 6 100 usonaj dolaroj) estas disdonacitaj al instruistoj kaj lernantoj de la lernejo.

Rakontoj pri Esperanto iris al universitato

La 23-an de februaro en la Lingva Muzeo de la Ŝanhaja Universitato de Internaciaj Studoj okazis intervjuo kun Zhou Tianhao. S-ro Zhou Tianhao, vicprezidanto de la Ŝanhaja Fremdlingva Aŭdvid-Eldonejo, konstanta komitatano de la Ĉina Esperanto-Ligo kaj prezidanto de la Ŝanhaja Esperanto-Asocio, rakontis pri la historio de Esperanto kaj prezentis la karakterizaĵojn, aplikojn kaj evoluojn de Esperanto.

Xiamen-a E-Asocio helpas kamparanojn eliri el malriĉeco

En lastaj kelkaj monatoj, multaj kamparanoj estis helpitaj de prezidanto de Xiamen-a Esperanto-Asocio Wang Yamin, ĝiaj vicprezidantoj Guo Jingfen, Yu Ximei, Deng Xiaozhong kaj konstanta komitatano Fan Zhongping kaj membrino Chen Sufang. La esperantistoj helpis lokajn kamparanojn vendi agrikulturajn pro-

duktojn per realtempa elsendado.

Inter la 11-a de oktobro 2020 kaj la fino de februaro 2021, membroj de la asocio elsendis pli ol 20 fojojn, kaj tiel forvendiĝis 4 000 kilogramoj da loka rizo kaj 300 skatoloj da lokaj oranĝoj, kaj sume 200 000 homoj spektis la elsendojn. Sekve, la asocio daŭre helpas vendadon per tiaj elsendoj por kontribui al la vilaĝa prosperiĝo.

Komenciĝis Esperanto-kurso en Profesiateknika Kolegio de Shaanxi

En la urbo Xi'an, nova nedeviga kurso pri Esperanto komenciĝis en la Profesiateknika Kolegio de Shaanxi en la 18-a de marto. Inter la jaroj 2017 kaj 2019, tiu kolegio kvinfoje aranĝis Esperanto-kursojn, kaj ĉi-foje 120 studentoj lernas en la kurso.

La kurson gvidas Che Xiangdong (Orientalo), instruisto de la kolegio, vicesekretario de Xi'an-a Esperanto-Asocio kaj ILEI-ano.

Esperantistoj de Jiamusi-urbo vizitis tombon de Verda Majo

La 1-an de aprilo esperantistoj de Jiamusi-urbo, Heilongjiang-provinco, nordorienta Ĉinio, vizitis la tombon de Verda Majo en la martir-tombejo de Jiamusi. Ili rememoris ŝiajn kontribuojn dum la Kontraŭjapana Rezistmilito. Al la aktiveco ĉeestis Wang Qingjia, prezidanto de la Heilongjiang-a Esperanto-Asocio. En la tombejo, esperantistoj omaĝis al Verda Majo per floroj kaj silente funebris tri minutojn.

Poste, Liu Xiumei, instruisto por E-komencantoj, diskonigis al ili pri la vivo de Verda Majo. Ankaŭ Wang Qingjia proponis al ili bone lerni Esperanton kaj fari sian kontribuon kiel Verda Majo por disvolviĝo de la lingvo kaj pordmalfermo de Ĉinio.

Chen Ji

Direktoro de Oficejo de Ĉina Esperanto-Ligo
Direktoro de E-sekcio de El Popola Ĉinio
Komitatano A de Ĉina Esperanto-Ligo
Tel: 86 10 6899613 ; 13126784506
Adr. P.O.Kesto 77, Beijing CN-100037, Ĉinio

Por pli da informoj bonvolu viziti:

<https://www.facebook.com/Ĉina-Esperanto-Ligo-610175949497129>

<https://www.facebook.com/Ĉina-Fokuso-China-Focus-Esperanto-1753507848248309>

<http://www.espero.com.cn/index.htm>

Kial juna instruisto pri fremda lingvo lernis ankaŭ Esperanton

Diversajn, sed parencajn lingvojn mi jam aŭdis en la lulilo ĝis antaŭ la ekfrekventado de la bublernejo, je la tria jaro de mia vivo. Tiuj dialektoj estis alzaca alemana dialekto de la valo de Munster, la viena versio de la germana lingvo, la svisa dialekto de Bern pro la elsendoj de la svisa radio Beromünster kaj la germana lingvo de la sudgermanaj radioj, kiujn aŭskultis mia familio – la televido ja ankoraŭ ne ekzistis en la 50-aj jaroj. Kiel multaj alzacanoj tiamaj mi eniris la bublernejon je la trijaraĝo sen koni iun ajn vorton de la franca lingvo. Kuraĝigite de miaj gepatroj mi fervore obeis la afablan instruistinon kaj baldaŭ fieris pri la progresoj.

Ofte oni nun ankoraŭ aŭdas kaj legas en Alzaco, ke la instruistoj malpermesis al la etaj gealzacanoj paroli dialekte inter si dum la paŭzoj. Tion miaj geinstruistoj ne postulis, eĉ ne poste, en la elementa lernejo. Mi konfesu, ke tamen niaj kamaradinoj baldaŭ pli volonte parolis france inter si ol multaj knaboj. Oni ja ĉie aŭdis kaj legis, ke ŝikas paroli la francan, la plej belan lingvon de la mondo!

Mi havis la bonŝancon havi gepatrojn, kiuj laboris dum pluraj jaroj en internacia aŭstra luksa hotelo, kie ili ĉiutage aŭdis plej diversajn lingvojn. La kuraĝigo lerni lingvojn do venis ankaŭ de ili.

Ĉar mi havis la bonŝancon tre ofte pasigi miajn somerajn feriojn ĉe familianoj, kiuj loĝis en diversaj dialektozonoj de Aŭstrio (Stirio, Karintio) kaj Sudtirolo en Italio, mia pria aŭdkapablo ankaŭ tiel riĉiĝis. (Aktuale, en 2020, mi konstatas kun plezuro, ke en la germanlingvaj televido-kanaloj la dialektoj denove moĝosas.)

Ĉiuj tiuj spertoj instigis min iĝi instruisto pri la germana lingvo. Mia unua posteno estis en la departemento Vosges, kie la gelernantoj parolis ekskluzive la francan lingvon, kun ĉarma loka akĉento. Kvankam, kiel ankaŭ poste, mi havis bonegajn gelernantojn, multis la gelernantoj, kiuj malŝatis la germanan, ĉar la

memoro de la nazia okupacio ankoraŭ suferigis la homojn. Sed mi ja estis juna kaj entuziasma kaj la mesaĝo, kiun ekde mia junaĝo enkapigis al mi miaj gepatroj, ja estis frateca kunlaborado inter popoloj en Eŭropo.

Post du jaroj mi ricevis postenon en mia hejma alzaca kolegio-liceo, kie mi retrovis miajn eksajn instruistojn, kiuj nun iĝis gekolegoj kaj geamikoj. Ĉar klarvida ĝenerala inspektoro Georges Holderith ellaboris postuleman metodon por la parolantoj de la alzacaj dialektoj, mi uzis ĝin kun entuziamo. La rezultoj estis impresaj, ĉar ekde la unuaj mezlernejaj klasoj la gelernantoj jam legis senprobleme librojn en la germana lingvo kaj aŭskultis senprobleme la germanlingvaj radioj kaj televidojn.

Sed malfaciloj daŭris por la pli kaj pli multnombraj gelernantoj, kiuj ne plu parolis la dialekton, ĉar la gepatroj konversaciis kun ili hejme nur en la franca, timante ke ili ne estos sufiĉe kapablaj en la franca. Tio ja estis la konsiloj de la ŝtata propagando, kiu deziris elradiki ĉion ajn germanan.

Kun tiuj gelernantoj mi do troviĝis – kiel en la departemento Vosges – antaŭ komencantoj. Ĉar mi komencis instrui, kiam estis alvenintaj de Usono la aŭdvidaj metodoj, per kiuj eblis tuj instrui al la gelernantoj la ĝustan akĉenton kaj plibonigi la aŭdkapablon, mi kun entuziasmo min trejniis kaj mem spertiĝis dum kunvenoj de la regiona asocio de la instruistoj pri fremdaj lingvoj, kie ofte ankaŭ partoprenis inspektoroj. Ni observis nian farmanieron, niajn progresojn, niajn erarojn, niajn sukcesojn kaj malsukcesojn. Junaj instruistoj ja opinias, ke eblas gvidi absolute ĉiujn gelernantojn al pinta kapablo en la praktikado de la nova lingvo! Tion oni ja ankaŭ enkapigis al ni! Ĉiamaniere: tio restu celo

por ia ajn instruisto, eĉ se nur virtuala celo.

Necesas menciigi, ke en la komenco de la 70-aj jaroj ankaŭ la francaj aŭtoroj de tiaj metodoj, plej ofte inspektoroj de la Nacia Edukado, mem ne longe elprovis siajn metodojn kaj postulis striktan sekvon de la gvidlibraj principoj. Sed iom post iom klaris, ke necesas adapti la teknikojn al la gelernantoj.

Eklerno de nova lingvo

Tial mi decidis lerni novan lingvon por min observi dum tia lernado. Sed kiun lingvon elekti? Troviĝis, ke tute hazarde mi rimarkis artikoleton, kiu proponis perkorespondan kurson de la internacia lingvo Esperanto. Kial ne elekti Esperanton? Nu, la kvazaŭ senesceptaj reguloj kaj la fonetika ortografio estis ideala studobjekto, eĉ se mankis la amasa nombro da esceptoj, kiuj pli komplikigas la akiradon de fremda etna aŭ nacia lingvo. Sed tiu Esperanto tiklis min.

Mi do enskribiĝis kaj ricevis la libron *Nouveau cours rationnel d'espéranto* (SAT-Amikaro). Jen surprizo: metodo tiam tute tradicia bazita sur lernado de vortlistoj, tradukado de kaj al Esperanto kaj... sen iu ajn desegno priskribebla kaj sen iu ajn sondokumento! Min gvidis kolego, sinjoro Etienne, al kiu mi regule sendis miajn taskojn por korektado! Post kelkaj monatoj samideano Colnot, la administranto de la perkoresponda kurso de la tiama *Fédération Culturelle de l'Est pour l'Espé-*

ranto min invitis al la kulturdomo Philippe Desforges en Nancy. Tuj li alparolis min en Esperanto kaj partoprenigis min al la konversacia kurso kaj la miraklo okazis: sen iama antaŭa aŭdado de la lingvo kaj kontrolo de mia elparolo mi sukcesis kundiskuti en tiu paroliga rondo. Vespere mi kapablis sekvi kvazaŭ senprobleme preleg-

on de profesoro pri filozofio de Metz pri arto en Hindio. Tiu profesoro konfesis, ke nur de kelkaj monatoj li lernis Esperanton per la Metodo *Assimil*! La preleginto iĝis poste fama verkisto kaj redaktoro de la revuo *La Gazeto*: Eugène de Zilah!

Jen kunveno, kiu kuraĝigis min al plulernado sub la gvido de pastro Roger Degrelle, studante tute klasike la kajeron *Por la Praktikantoj* (Kulturdomo de la francaj esperantistoj) kaj poste *Paŝoj al Plena Posedo* (William Auld). Kaj ĝuste en Grésillon mi trapasis mian Pedagogian Ateston de Franca Esperanto-Instituto kun la severa kaj postulema ĵuriano Jeaninne Vincent kaj la inspektoro pri la angla lingvo Pierre Babin.

Kaj mi ekgvidis Esperantokurson en la kolegio-liceo de Munster al kelkaj dekoj da gelernantoj. Min tiam kontaktis la prezidanto de UFE (Unuiĝo Franca por Esperanto), Jean-Louis Texier, kiu petis, ke mi verku kurson de Esperanto. Tiel naskiĝis *Metodo 11* (unua franca versio de la Zagreba Metodo) kaj ties kompleto *Metodo 12*, *Metodo 10* (prezento de Esperanto dum semajnfinaĵoj), *Metodo 15* (por paroligo de jamaj lernintoj) kaj fine, kunlabore kun mia koleginino Renée Triolle, licea instruistino pri la rusa, la memlerna kurso *Nouveau Cours d'espéranto*.

Unua konstato, pri kiu necesas insisti koncerne la lernadon de Esperanto, estas la jeno: akiro de ĝusta prononcado de Esperanto eblas, eĉ kiam oni ne disponas pri registritaj tekstoj kaj ekzercoj, post nura apliko de la prononco-reguloj, almenaŭ por eŭropano. Mia unua kontakto kun Esperanto-parolanto post nura perkoresponda lernado sen antaŭa aŭdo de la parolata lingvo tion demonstris. La jeno maleblas por iu ajn etna lingvo.

Dua konstato: ankaŭ per tradicia laŭtraduka metodo, kia estis tiam *Nouveau Cours Rationnel d'Espéranto*, eblas lerni Esperanton kaj ĝin flue paroli, kondiĉe, ke oni majstru la gramatikon de sia denaska lingvo kaj apliku la vortkonstruajn regulojn de la Internacia Lingvo.

Same eblas deklari, ke post kompleta kurso de Esperanto, klera lernanto kiu havigas al si vortaron, kapablos legi iun ajn esperantlingvan literaturon kaj kompreni verkon sen miskompreno¹, kio absolute ne estas garantiata post lernado de ia ajn alia fremda lingvo.

Ni tamen aldonu, ke ege utilas daŭre aŭskulti radioelsendojn kaj aliajn registraĵojn por kompreni rapidan paroladon.

La avantaĝoj kaj mankoj de pure aŭdvidaj metodoj

La ĉefa principo de aŭdvida metodo estas la tuja bano en la nova lingvo per ofta aŭdado kaj ripetado, tiel ke la sonoj kaj la strukturoj de la lingvo iom post iom enmemoriĝu, kaj tio eĉ sen apliko de antaŭe lernita gramatika regulo. Dum longaj jaroj la “dogmo” enkapigita al la lingvoinstruistoj trejnitaj por la aŭdvidaj metodoj estis: nenia gramatika klarigo. Necesas perfekta lingvo de denaskuloj. Nu: oni agnosku, ke la kompreno de la parolata lingvo tiamaniere pliboniĝis. Sciatas, ke komence de la sepdekaj jaroj ne maloftis la instruistoj pri fremdaj lingvoj,

1 Tio ne validas, kiam enas aludoj al eventoj en la esperantista medio, reflektante la kulturalan vivon de la lingvo.

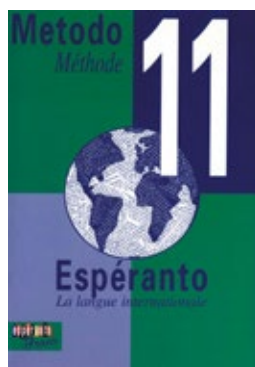
kiuj ne flue parolis, ne kapablis kompreni denaskulojn, kiam ili antaŭe ne restadis en koncerna alilingva lando kaj skribis ian “tradukan” lingvon.

Same dogma estis la principo: nenia traduko! La gelernantoj kaptu per si mem unue la ĝeneralan signifon de la tuta teksto kaj poste iom post iom la detalojn. La gepatran lingvon oni kvazaŭ neniam aŭ nur ege malofte uzu por klarigi. Iuj aŭtoroj de aŭdvidaj metodoj eĉ postulis, ke la instruistoj lernigu la malregulajn verbojn sen la traduko, ĉar ununura traduko – aldonita post la malregulaj verboj lernotaj – ja neniel povas ĝusti en iu ajn situacio, kio veras, sed tamen ia baza traduko nepras.

Ankaŭ neniel decis lerni vortlistojn kun tradukoj! Ĉio tio pro la sanktigita principo de natura lernado de lingvoj, laŭ la natura lernado de la gepatra lingvo fare de infanoj.

Tiel miloj da gelernantoj papage ripetis skeĉerojn kaj lernis skeĉojn parkere sen ĉiam vere kompreni, kion ili lernis. Tio daŭris dum kelkaj jaroj, des pli ke tiujn metodojn praktikis junaj geinstruistoj, kiuj aplikis lernitaĵojn. Pli maljunaj geinstruistoj, kiuj iom post iom estis devigataj sin adapti, ja miris, sed unue simple obeis.

Gravan evidentaĵon oni tutcerte neglektis aŭ humile silentigis: tri horoj da instruado de la lingvo semajne en 30-kapa klaso ja ne povas anstataŭi daŭran tuttagan aŭdadon de la gepatra lingvo en la propra hejmo. Krome: plejofte la gelernantoj hejme ne posedis la aŭdigajn materialojn

Esperanto-France plurfoje reeldonis la lernolibron *Metodo 11*

(tiam: magnetofonajn bendojn, poste KD-legilojn), ili do ne povis centprocente memori la ĝustan prononcadon. Krome la klasoj iĝis pli kaj pli diversnivelaĵ, kio igis la instruadon ankoraŭ pli malfacila. Nepris ankaŭ, ke la gelernantoj hejme serioze plulernu mem².

Fine: ĉiu ajn ankaŭ mem kapablas testisian kapablon paroli fremdan lingvon. Li/ŝi aŭskultu ĉiutagajn fremdlingvajnsendojn, legu librojn en la lernata lingvo, sin observu dum diskutado kun parolantoj de la lernata lingvo.

Li/ŝi ankaŭ ne hezitu trapasi ekzamenojn laŭ la Komuna Eŭropa Referenckadro por Lingvoj, kiu iĝis vera progreso en la mezurado de la kompren-, parol- kaj skribkapablo de fremda lingvo.

Bedaŭra konstato: francaj instruistoj pri lingvoj sin sentas kulpaj, kiam oni radie aŭ televide daŭre gurdadas: la francaj gelernantoj ne kapablas kompreni kaj paroli fremdajn lingvojn. Al miaj gekolegoj mi diras: ĉu en aliaj fakoj ĉiuj gelernantoj estas kapablaj? Kial iuj fiaskas dum la ekzamenoj en aliaj fakoj? Ĉu en la post-

² Dume iu pedagogia skolo distrumpetis, ke necesas malpermesi taskojn postlerneĵajn hejme, ĉar tio malavantaĝigas la gelernantojn, kiuj ne bonŝansas havi gepatrojn, kiuj povas helpi al ili. Gelernantoj nelernemaj tuj enkapigis tiun mesaĝon!

lerneja vivo ili ĉiutage devas pruvi, ke ili estas kapablaj en tiuj fakoj? Certe ne! Kial nur la instruado de fremdaj lingvoj fiaskas?

Konsiloj

Kvankam la instruistoj pri lingvoj ankaŭ iom plimultiĝis en la movado, la plej granda parto de la instruistoj pri Esperanto daŭre estas neprofesiaj instruistoj. Mi do instigas ilin sekvi la konsilojn en la gvidlibroj de la diversaj metodoj.

La gelernantoj profitu la ekziston de aŭdvida materialo por aŭskulti la lingvon. Ili tamen ankaŭ studu la gramatikajn regulojn, la signifon de la afiksoj, la novan vortprovizon kaj faru la diversajn ekzercojn unue parole, poste skribe. Ili rerakontu la skeĉojn aŭ la tekstojn. Ofte la metodoj proponas desegnojn kaj fotojn, per kiuj eblas reuzi la vortprovizon de la leciono. La gelernantoj sin trejnu pere de ili.

Tuj kiam la gelernantoj havas la impreson, ke ili pli libere parolas kaj skribas, ili verku mem rakontojn.

Ili tre baldaŭ aŭskultu esperantlingvajn radiojn. Komence ili ne ĉion komprenos, sed iom post iom, jes. Iuj radioj proponas akompanan tekston aŭ la eblecon malrapidigi la aŭdadon. Ili profitu tiujn novajn eblecojn.

Gravas ankaŭ, ke ili daŭrigu la lernadon per perfektiga kurso, ne kontentigu sin per supraĵa scio.

Regula studado parola kaj skriba garantios al ili rapidajn progresojn.

Ili kontaktu aliajn geesperantistojn, ĉefe eksterlandajn kaj aliĝu al plej najbara grupo.

Ankaŭ por Esperanto ekzistas ekzamenoj laŭ la Komuna Eŭropa Referenckadro por Lingvoj.

Konsultu <https://edukado.net/>

Lasta utila rimarko

Nesciantoj ofte opinias, ke la esperantistoj volas ununuran universalan mondlingvon! Ne! Esperantistoj klopodas disvastigi tutmondan supernacian, superetnan helplingvon! La aliaj lingvoj pluekzistu kaj pluriĉiĝu!

Ni esperantistoj ja eĉ rajtas fieri pri la iniciato de skipo da samideanoj (Chuck Smith kaj la skipo de e@i en Nitro, Slovakio), kiuj lanĉis *Polyglot Gathering* (Kunveno de poliglotoj), ariganta ĉiujare plurajn centojn da gejunuloj, kiuj plezurigas paroli kiel eble multajn diversajn lingvojn! Inter ili ankaŭ multaj esperantistoj. Gratulojn al ili!

Edmond Ludwig

Bezannes Esperanto

En France, dans la région de Reims, le groupe immobilier Plurial Novilia a récemment inauguré Bezannes Esperanto®, dans le cadre du projet Konekti : 5 maisons innovantes représentant les 5 continents, chacune étant conçue par un bureau d'architecture différent.

La maison Océanie. photo : <https://www.konekti.fr/bezannes-esperanto.html>

Ces maisons viennent étoffer un projet immobilier original qui se composait déjà de deux maisons connectées, de trois immeubles collectifs comprenant 53 logements locatifs, et d'un jardin thérapeutique.

Dès son démarrage en 2015, le projet **Bezannes Esperanto**® s'est fait remarquer par son caractère particulier et insolite. On peut depuis affirmer que les 5 maisons conçues, qui s'inscrivent dans le projet immobilier global **Konekti**, réinventent l'habitat social au cœur des villes. La réflexion de base ayant porté chaque projet est une réflexion élargie autour de la manière dont cultures et traditions viennent enrichir l'habitat au quotidien. Chaque architecte a ensuite conçu « sa » maison avec son vécu et celui de son pays d'origine, même s'il vit et travaille – parfois depuis longtemps – en France. Et Plurial Novilia a coordonné les échanges entre tous les architectes.

Abundas la projektoj en Afriko!

Mazingira, kiu intencas rearbarigi monteton, projekto de Elysée Bielongo, por krei lingvistikan kurson en Kongo, projekto de Joël Muhire por kultivi kaj kreskigi...

Rearbarigo de monto Tsin'gati, Tanzanio

Mramba Simba komencis la rearbarigon de monto Tsin'gati, kiu troviĝas en lia tereno de 4 vilaĝoj (kie li estas vilaĝar-estro).

Mramba jam komencis antaŭ du jaroj je la piedo de la monto; kaj nun intencas planti diversajn arbojn, kiujn li jam kultivis. Krome necesas kaj kostas gardi la plantaĵon, por protekti la arbojn.

Fotovoltaiko-projekto je UEC

Universitato de Espero en DR Kongo
(kristana / metodista)

Nun ĉi tiu universitato havas esperantistan administranton, Elysée Bielongo.

La celo estas krei tie la unuan universitan kurson pri interlingvistiko en Afriko. Sed la problemoj estas senfinaj; la unua estas manko de elektro. La malnova benzine funkcia generilo rompiĝis kaj nun ni pensas instali sunpanelojn. Jen la bazaj informoj en Vikipedio: https://eo.wikipedia.org/wiki/Universitato_Espero_de_Kongo

Agrikultura projekto de Joël Muhire

Rutšuru (D.R. Kongo)

Joël skribis: "Ni luprenis kampon per pruntita mono, ne malproksime de mia hejmo kaj ni intencas ensemi fazeolojn kaj maizojn; legomoj estas postulemaj kaj ne donas multan monon tie ĉi. Akvo por akvumi ne necesas, sufiĉas la pluvo. Rondo Esperantista de Kiwanja havas nun proksimume 40 membrojn, ĉar la varbado daŭras. Mi kreskis kultivante, studis agrikulturon."

Agado por afrikaj lingvoj, seksa egaleco kaj Esperanto, en Togolando

Profite la restadon en Togolando de Paula R., studentino en sevilja universitato, Hispanio, kadre de **Afrika Reto de Kolektiva Agado por la Lingva kaj Kultura Identecoj** (ARKALKI), ni aranĝis dekon da interagaj aktivajoj, inkluzive prezenton de Esperanto kaj mallongajn lingvajn kursetojn, pri kultura, lingva digneco kaj rajtegaleco inter viroj kaj virinoj kun dua-, triagradaj lernejoj kaj ankaŭ kun personoj kun universitata edukiteco en la finiĝantaj julio kaj aŭgusto 2021.

Ĉio ĉi povis okazi danke al informmaterialoj kaj esperantaĵoj ricevataj antaŭe de **Esperanto-France**, subteno de la universitato de Seviljo pere de prof. Vicente Manzano-Arrondo, de UEA kaj kompreneble ankaŭ de lokaj fortoj. Al ĉiuj mi diras tie ĉi dankegon!

Menciindas, ke unu el tiuj interagaj aktivajoj eĉ koincidis kun **Esperanto-Tago** la 26-an de julio. Do ni uzis la okazon por kunmanĝi ne nur inter esperantistoj, sed ankaŭ kun neesperantistoj en amika etoso.

La lasta interaga kunveno okazos sabate la 28-an de aŭgusto 2021. Ĝi kunigos plenkreskulojn de diversaj kulturaj horizontoj, kiuj kapablas teni debaton en lokaj lingvoj pri kulturaj kaj lingvaj problemoj. Triono de tiuj personoj estas ne-esperantistoj, sed lingvo-instruistoj en dua- kaj triagradaj lernejoj. La plejmulto de ili jam komencis lerneti Esperanton.

Adjévi Adjé

Afriko kaj la internacia Semajno pri amikeco

Per renkontiĝo afrikaj kaj alikontinentaj esperantistoj markis la celebradon de la ĉi-jara internacia *Semajno pri amikeco* sabate, la 27-an de aprilo. La programo, pro la limigoj rilate al la korona viruso, disvolviĝis nur virtuale dum pluraj horoj kun partopreno de dudeko da esperantistoj el Afriko, Ameriko, Azio kaj Eŭropo.

Laŭvice la partoprenantoj salutis kaj sin prezentis mallonge. Poste okazis spektado de la filmeto *Bona Amiko* realigita de Solidareco Bona Volo (SBV) de DR Kongo, bonvenigo nome de Afriko, prezento de memorfotoj pri la 73-a Internacia Junulara Kongreso (IJK) en Togolando, mallongaj raportoj de la Afrika Komisiono kaj de reprezentantoj de Burundo, DR Kongo, Senegalo, Togolando pri Esperanto-aktivaĵoj en la respektivaj landoj. Siaflanke, Elisabeth Schwarze gvidis diskutrondon pri la delegita reto de UEA, Iván Mättig C. faris prezenton pri fruktodona amikeco pere de leteroj de la mondo kaj Keyhan Sayadpour pri siaj sciencaj agadoj en Afriko. Oni povis interalie ankaŭ aŭskulti vivavoĉe kantoprezenton de Joel Muhire, rigardi koncerteton de Zhou Mack kaj ankaŭ balafonan muzikon kun dancado de la neesperantista grupo Kanouya.

Menciindas, ke la ideo fari agadon kadre de la internacia *Semajno pri amikeco* venis de Claude Nourmont, kiu mem ne nur partoprenis, sed ankaŭ kontribuis per klarigoj pri aspekto de levita demando de partoprenanto. La tago entute estis okazo por ni afrikanoj kontakti kun alilandanoj, interŝanĝi, babili en amikeca etoso kun ili. Ĝi estis tute interesa sperto ankaŭ por tiuj ĉi malgraŭ kelkaj teknikaj problemoj ĉe la eventofino. Pli ol unu partopreninto retrorigarde povis per retpoŝtaĵo fari rimarkojn, kiuj povus utili

por ontaj elpaŝoj, ĉar la Afrika Komisiono kaj mi mem interesiĝas daŭrigi la vojon pri virtualaj Esperanto-programoj en la kontinento.

Dankon al ĉiuj partoprenintoj, kontribuintoj al la realigo de la tago. Apartan dankon al Jung Yuro "Unika", kiu volonte kunlaboris pri la teknika flanko. Ŝi bone kaj helpeme agis en la t.n. babilejo.

Adjévi Adjé

La registraĵon pri la tago oni povas rigardi per : <https://www.youtube.com/watch?v=n5QionSGLAs&t=6492s>

Afriko denove invitas kaj kongresas

Goreo, unu el la ekskursejoj

La 8-a Afrika Kongreso okazos en decembro 2022 en Tieso, 56 km oriente de Dakar en Senegalo.

Oni fidus, ke pandemiaj limigoj ĝis tiam estos grandparte superitaj. Aperis la unua bulteno de tiu kongreso.

La informilo pri la 8-a Afrika Kongreso 2022 estas elŝutebla ĉe:

<https://afrika.esperantujo.io/8-ake/pdf-dosieroj/>

Pliaj informoj: <http://afrika.esperantujo.io/8-ake>

Lerni Esperanton

Comme pour toute langue vivante la manière la plus évidente est l'apprentissage en présentiel. Le professeur est là pour faire parler les élèves, les stimuler, corriger leur prononciation ou des fautes de grammaire. Et l'effet « groupe » fait que les élèves se stimulent les uns les autres.

Mais le cours par correspondance est bien utile aussi. Le cours *ikurso*¹ est populaire chez les francophones. C'est tellement agréable de travailler quand on veut, d'être suivi personnellement par un correcteur – plus que correcteur on devrait dire un soutien à l'étude de la langue. En raison de la pandémie, ces cours se sont multipliés, étant donné les difficultés pour se réunir. Et puis certains veulent juste « goûter » un peu d'espéranto. D'où le succès de Duolingo² auprès de personnes même âgées, qui découvrent ainsi une nouvelle

langue. Certains se prennent au jeu, cherchent à rencontrer d'autres étudiants de la langue, et deviennent de fervents espérantistes !

Il y a aussi des méthodes plus traditionnelles. La méthode Assimil a eu un franc succès. Un tel succès que vient de paraître le Cahier d'exercices Espéranto d'Assimil, qui en fait n'est pas un simple cahier, mais une méthode pour apprendre par soi-même l'espéranto. Et si vous lisez le texte d'Edmond Ludwig, vous verrez qu'il rencontre un professeur qui a appris par cette méthode. Edmond Ludwig a lui-même appris l'espéranto un peu par hasard, en trouvant une publicité pour un cours d'espéranto. Et il a persévéré... Et il s'est aperçu que même sans avoir entendu la langue, il pouvait la prononcer correctement – ce qui ne serait pas possible pour d'autres langues, malgré les explications du professeur...

1 ikurso.fr

2 <https://www.duolingo.com/enroll/eo/fr/apprends-espéranto>

KER-ekzamenoj en Afriko

La 28-an de novembro 2020 estis la naŭa **Tutmonda Tago de UEA-ekzameno** laŭ la Komuna Eŭropa Referenckadro (KER). Sepdeko da kandidatoj en 12 urboj de 9 landoj de 4 kontinentoj partoprenis tiun tutmondan sesion, sub la elstara organizo de Katalin Kováts, redaktoro de <https://edukado.net>.

Unuafoje disvolviĝis en Afriko, precize en Kotonuo, Benino, tia ekzamen-sesio dank'

al Mireille Grosjean. Ekzameniĝis tiutage ĉe la niveloj B1 kaj B2 en la hotelo JoCa entute kvar beninaj esperantistoj, nome s-roj Cyprien Guiya, Goby A. Ahonon, Aubain Cocouvi Ekon kaj François Hounsounou. Por mi estis provo por spertiĝi. La ekzameno disvolviĝis en similaj kondiĉoj kiel la ŝtatekzamenoj en Benino.

“Mi tutkore dankas al Katalin Kováts kaj Mirejo Grosjean, kiuj proponis tiun

ŝancon al Afriko”, skribis la kandidato François Hounsounou. Pro tio, ke la KER-ekzameno konstruiĝis surbaze de la eŭropaj normoj, ĝian atestilon oni oficiale agnoskas kaj traktas kiel la aliajn lingvoekzamenajn diplomojn.

Numero 42, *Afrika Revuo*

Inscrivons-nous pour le KER-ekzameno !

Le Cadre européen commun de référence pour les langues (CECR en français – KER, Komuna Eŭropa Referenc-kadro, en espéranto) a été créé en 2001 par le Conseil de l'Europe (plus large que l'Union européenne).

Il fournit une base commune pour la conception des programmes, des diplômes et des certificats. Son but est de favoriser la mobilité éducative et professionnelle. Ce cadre a été conçu pour répondre à l'objectif général du Conseil de l'Europe qui est de « parvenir à une plus grande unité parmi ses membres » et d'atteindre ce but par l'« adoption d'une démarche commune dans le domaine culturel ». L'objectif affirmé est d'abord politique : asseoir la stabilité européenne en luttant contre « la xénophobie » et veiller au bon fonctionnement de la démocratie. Les langues et les cultures peuvent y contribuer par une meilleure connaissance des autres.

L'innovation principale de ce cadre consiste en une **échelle d'évaluation de la maîtrise d'une langue**, indépendante de l'organisme évaluateur, et transposable à n'importe quelle langue, contrairement aux autres systèmes d'évaluation qui sont souvent propres à un pays, voire à un organisme, et généralement applicables à une seule langue. Pour ces raisons, de plus en plus d'organismes évaluateurs alignent leurs niveaux d'évaluation sur l'échelle du CECR.

Cette échelle comprend 6 niveaux (A1-A2, B1-B2, C1-C2), centrés sur la communication. En France, ils sont repris dans le Code de l'éducation pour les différents cycles. Pour le baccalauréat, les élèves doivent atteindre le niveau B2 pour la langue vivante A et B1 pour la langue vivante B. Ce cadre a été repris pour environ 32 langues en Europe et il est maintenant accrédité pour le chinois, le coréen et l'arabe.

À l'initiative de Katalin Kováts, **le livret pédagogique a été traduit en espéranto, puis il a été accrédité par le Centre national hongrois de langue Origo de Budapest, pour 4 niveaux (A2, B1-B2 et C1).** À chaque niveau correspond une partie « écrit » et une partie « oral », que l'on peut passer séparément.

À ce jour environ 2500 personnes à travers le monde ont réussi l'examen en espéranto, dans au moins un niveau.

En 2020, malgré la pandémie, des examens ont eu lieu dans 12 villes de 9 pays (Japon, Chine, Vietnam, Russie, Belgique, Bénin, Brésil, Équateur et Mexique). La commission d'examen

d'UEA qui coordonne ce projet travaille maintenant à la mise en place d'un C2 [niveau « maîtrise de la langue »]. L'institut Origo de Budapest y met toutefois comme condition qu'au moins 150 personnes se montrent intéressées pour le mettre en place. La Fondation Edukado.net est de son côté prête à contribuer financièrement. Il faut savoir aussi que l'inscription à ces examens a un coût, mais que les clubs ou fédérations locaux d'espéranto sont souvent prêts à aider les candidats.

Il faut savoir que le CECR [et par conséquent le KER] a été critiqué pour se limiter essentiellement à la communication, en laissant de côté la partie culturelle et historique d'une langue, ce que prend plus en compte par exemple le FEI [Franca Esperanto-Instituto]. Mais la reconnaissance internationale du CECR-KER est incontestablement une grande réussite, car c'est un argument important du sérieux de notre langue, qui fonctionne et est validée « comme les grandes ».

On peut même considérer l'inscription à un quelconque niveau du KER comme un acte militant pour mettre en valeur l'espéranto. **Nous encourageons donc ceux qui ne l'ont pas fait à le passer** et ceux qui ont un bon niveau à se préinscrire pour le C2 afin qu'il puisse être créé. Certes, passer des examens n'a généralement rien d'agréable, voire réveille de mauvais souvenirs, mais il ne faut pas être timide et seulement bien choisir son niveau. On n'a rien à perdre et tout à y gagner !

Fin 2020 le compteur d'inscrits pour le C2 était à 82 sur les 150 requis. Que Katalin Kováts soit remerciée pour le travail considérable qu'elle a accompli pour qu'existe et soit reconnu l'examen en espéranto.

Toutes les informations se trouvent sur la page <https://edukado.net/ekzamenoj/ker>

Gilles Tabard

NOVAJ KURSOJ

Movada kurso: Klubo "Klubo Esperanto" de la Socia Centro "La Haŭt" en Oloron-Sainte-Marie (64400)

Por komencantoj kaj progresantoj (A2)
Instruisto: Guy Camy
1 fojon ĉiusemajne,
ekde la 1a de aŭgusto 2021
pliaj informoj:
<https://edukado.net/kursejo?kid=27326>
aŭ guy.camy@orange.fr

Movada kurso de "Espéranto Vendée" en La-Roche-sur-Yon

Por lerni esperanton, plibonigi vian esperantan kapablon ludante kune...
Maison de quartier des Forges
85 000 La-Roche-sur-Yon

Instruistoj: Victor COUTUTER, Lucette LEJEAN, Viviane LEJEAN, Patrice JOLY Stéphane ROBERT
1 fojon ĉiumonate,
ekde la 10a de oktobro 2021
pliaj informoj:
<https://edukado.net/kursejo?kid=273276>
aŭ <http://esperanto-vendee.fr>

Espéranto-Développement-45 obtient un agrément de l'Éducation nationale

Plus d'un an et demi après notre demande, l'association **Espéranto-Développement-45** vient d'obtenir l'agrément de l'Éducation nationale pour l'académie d'Orléans-Tours (retard en particulier dû au Covid-19). L'agrément est valable pour 5 ans. Nous espérons ainsi que nos actions dans les écoles, collèges et lycées seront facilitées.

Pour qu'une association nationale telle qu'Espéranto-France puisse être agréée pour la France entière, il faut que son activité soit nationale ou qu'elle couvre un nombre significatif d'académies.

D'où ma question : est-ce qu'il y a d'autres associations d'espéranto (locales ou régionales) qui sont agréées par l'Éducation nationale ?

Si la réponse est oui, nous pourrions rassembler les dossiers pour faire une demande d'agrément national. Si la réponse est non, mais que nous arrivons à montrer des activités complémentaires de l'enseignement dans plusieurs régions, ce sera aussi possible, mais plus compliqué.

Pierre Dieumegard

L'espéranto de nouveau chez Assimil !

Le 16 septembre marque le grand retour de l'espéranto dans le catalogue d'Assimil, avec *Les cahiers d'exercices Espéranto*.

Dans le même esprit que les autres cahiers d'exercices Assimil, les exercices proposés dans ce cahier ne nécessitent pas de connaissances préalables de la langue (même si les faux-débutants peuvent s'en servir pour réviser leurs connaissances). Plus qu'un recueil d'exercices, c'est bel et bien une méthode émaillée d'exercices ludiques et colorés qui mènent pas à pas vers un apprentissage de la langue en s'amusant. En tout 160 exercices répartis en 14 chapitres et richement illustrés.

Si vous êtes joueur, ce nouvel ouvrage vous ravira car l'auteur, Sébastien Erhard, s'est débrouillé pour faire des exercices les plus ludiques possibles, et a même intégré quelques jeux (à découper) à l'intérieur...

Un corrigé à la fin du cahier permet un apprentissage en toute autonomie. 128 pages, format 10 x 14 cm

Déjà plus de 105 000 francophones ont découvert l'espéranto grâce à Duolingo !

Entre juillet 2020 et septembre 2021, c'est plus de 105 000 francophones qui ont pu découvrir l'espéranto grâce à **Duolingo**.

Le 1er avril 2021 a signé la fin du bénévolat chez Duolingo, qui est depuis juillet une société cotée en bourse. Peu à peu l'activité de création et de suivi des cours sera prise en charge par des professionnels, et l'on peut s'attendre à de nouveaux projets mis en place par la société.

Si pour l'instant cela ne concerne pas encore le cours d'espéranto, les forums d'entraide sont toujours aussi actifs et animés par des passionnés toujours prêts à assister les nouveaux arrivants et à répondre aux questions. Le groupe Facebook **Apprendre l'espéranto avec Duolingo** permet aussi d'enrichir les discussions et de donner des informations sur ce qui se passe dans le monde de l'espéranto.

Des examens qui évaluent aussi les connaissances culturelles

Que signifie « apprendre une langue » ?

Une réponse rapide affirmerait qu'il s'agit de la combinaison de divers ingrédients : phonétique, vocabulaire, grammaire...

Il est en effet primordial de se familiariser avec les sons de la langue étudiée, d'où l'importance des cours avec support audio, de l'écoute de textes et chansons ou de programmes radiophoniques et télévisés, de la participation à des stages et congrès pour bénéficier d'un bain linguistique ; il faut aussi acquérir un bagage syntaxique aussi riche que possible, permettant de s'exprimer dans tous les registres de la langue ; il faut enfin étudier les structures grammaticales afin que la pensée puisse s'exprimer de façon compréhensible, cohérente et logique.

Cette première réponse est bien sûr réductrice, nous le verrons plus tard, mais suffisante pour un apprentissage de base. Le développement remarquable des cours gratuits sur l'Internet en particulier pour l'espéranto — Duolingo par exemple, mais ce n'est pas le seul — a permis un accroissement non moins spectaculaire du nombre de nouveaux élèves.

À la fin d'un cycle d'apprentissage, il est intéressant et important de pouvoir évaluer son niveau de connaissance de la langue. C'est le but que s'est donné le **Cadre européen de référence pour les langues**. (voir à ce sujet un article de Gilles Tabard dans ce numéro de LME).

Langue et culture

Pourquoi la réponse donnée ci-dessus est-elle rapide et réductrice ? La connaissance d'une langue ne repose-t-elle que sur l'acquisition de notions phonétiques, syntaxiques et grammaticales ? Ne faut-il pas s'intéresser aussi à sa culture ? Que serait une pratique maîtrisée de l'anglais sans avoir entendu parler de

Shakespeare et Dickens ? De l'allemand sans Goethe et les frères Grimm ? De l'italien sans Dante Alighieri, Pétrarque et Boccace ? De l'espagnol sans Miguel de Cervantès et Lope de Vega ? Du russe sans Tolstoï et Pouchkine ? Etc. Etc. Peut-on imaginer un Français qui ne connaîtrait ni Hugo ni Balzac ?

Et l'espéranto, me direz-vous ?

Langue sans culture, pense-t-on au ministère de l'Éducation nationale, qui ressort les mêmes arguments à chaque demande d'enseignement de notre langue ou de son ajout comme possible option pour le baccalauréat.

« L'absence de support littéraire, historique ou géographique comparable à ceux d'une langue classique ou vernaculaire n'a pas permis de retenir l'espéranto au nombre des langues susceptibles d'être présentées aux examens. »
(Journal officiel du 16 mars 1998)

« À la différence des langues vivantes étrangères ou régionales susceptibles d'être présentées au baccalauréat et dont l'identité repose sur l'existence de supports littéraires, historiques ou géographiques, l'espéranto, du fait de sa caractéristique même de langue neutre, n'inclut pas cette dimension d'ordre culturel. » (2003 - Réponse du ministre de l'Éducation nationale)

Et pourtant... Une recherche sérieuse sur l'espéranto ne peut qu'aboutir à la découverte d'auteurs et d'œuvres majeurs de notre culture espérantiste. Peut-on être espérantiste sans savoir que Zamenhof lui-même a traduit Shakespeare, Andersen, Gogol... que nombre d'écrivains ont écrit des œuvres originales en espéranto, par exemple Julio Baghy, Kálmán Kalocsay, Raymond Schwartz, Marjorie Boulton, William Auld — ces deux derniers ayant été candidats au prix Nobel de littérature — et tant d'autres.

Mais enseigne-t-on cela lors des cours d'espéranto ? Pas toujours, et certainement pas dans les cours en ligne.

Notre culture, c'est aussi l'histoire de notre langue et du mouvement qu'elle a suscité. Sa jeunesse — 134 ans cette année — en fait un sujet d'étude très abordable.

N'est-il pas important, lors de nos cours, d'enseigner les principales étapes de la naissance de l'espéranto ? Que sont *La Unua Libro*, *La Fundamento* ? Quel rôle ont joué Trompeter et Einstein (Léopold, pas Albert !) dans l'essor de la langue ? Que s'est-il passé en 1905 à Boulogne-sur-Mer ? Qu'entend-on par « idée interne » ? Que fut la crise de l'Ido ? Qu'est-ce que l'UEA, et SAT ? Etc. Il est possible de multiplier ainsi les thèmes culturels ayant trait à l'espéranto : la musique, les principales revues, passées et actuelles, les lieux de stage, les congrès...

Pourquoi ne pas intégrer ces notions dès les premiers cours, pour faire des élèves, non pas uniquement des espérantophones, mais surtout des espérantistes ?

« La culture constitue une composante inhérente à chaque individu et à la langue dans laquelle il s'exprime. S'il n'y a pas de culture sans langue, il n'y a pas, non plus, de langue sans culture. »

(*La culture dans l'enseignement apprentissage d'une langue étrangère* — Jacques Leylaverne et Andrea Parra)

Le 4e degré, quant à lui, propose une épreuve sur l'interlinguistique et une autre sur l'histoire du mouvement espérantiste.

Des examens complémentaires

Il serait bien déplacé de mettre en concurrence les examens du Cadre européen de référence et ceux de l'Institut français d'espéranto. Ils sont complémentaires. Si vous voulez connaître votre niveau, choisissez l'une des deux propositions, ou les deux si vous en avez le courage.

Le « KER-ekzameno » vous dira si vous êtes du niveau A1, A2, B1, B2, C1.

Le « FEI-ekzameno » vous proposera en plus, selon le niveau choisi, une dictée, des traductions (thème et version)... et des questions sur la culture espérantiste.

Pour plus de renseignements sur l'IFE, voir le site :

<http://franca-esperanto-instituto.net/>

Pascal Vilain

L'institut français d'espéranto

De même que le Cadre européen de référence pour les langues est habilité à évaluer le niveau linguistique des candidats à ses examens (KER-ekzamenoj), l'Institut français d'espéranto (FEI – Franca Esperanto-Instituto), commun aux deux associations Espéranto-France et SAT-Amikaro, propose une série d'examens aux candidats francophones.

Elle consiste en quatre degrés :

- certificat d'études élémentaires
- certificat d'études pratiques
- certificat d'études supérieures et certificat de capacité
- diplôme de hautes études d'espéranto

Ces examens ont pour but essentiel l'évaluation du niveau des candidats quant à la connaissance de la langue ; mais en plus, dès le 2e degré sont posées des questions élémentaires sur l'histoire de l'espéranto et le mouvement espérantiste.

Au programme du 3e degré, on trouve entre autres épreuves une partie concernant la description de la langue, les techniques d'enseignement de l'espéranto, l'histoire du Mouvement espérantiste et la littérature, notamment les quatre œuvres au programme, qui sont actuellement : *Ne ekzistas verdaj steloj*, de Liven Dek, *Viktimoj*, de Julio Baghy, *La Zamenhofstrato*, de Roman Dobrzyński et *La bona lingvo*, de Claude Piron.

Abonnements 2022

Revue	Nombre de n° par an	Prix
Esperanto (revue de UEA)	11 n°	45,00 €
Heroldo – édition grâce aux dons	12 n°	gratuit
Juna Amiko (revue interscolaire)	4 n°	18,00 €
plus de 3 ex. à la même adresse		15,00 €
membre de ILEI abonné à IPR (papier)		15,00 €
par Internet		11,00 €
La Kancerkliniko	5 n°	27,50 €
voie aérienne		28,50 €
Kontakto	6 n°	25,00 €
La Ondo	4 n°	
par Internet		15,00 €
abonnement « ami »		30,00 €
abonnement de soutien		100,00 €
Le Monde de l'Espéranto (bilingue) – édition grâce aux dons	4 n°	
tarif numérique (envoi courriel)		gratuit
tarif international		30,00 €
Literatura Foiro	6 n°	49,00 €
Monato (magazine international) voie terrestre	11 n°	60,00 €
voie aérienne		63,00 €
par Internet		36,00 €
IPR Internacia Pedagogia Revuo	4 n°	30,00 €
(Les membres de ILEI bénéficient d'un tarif préférentiel)		
Unesko Kuriero	4 n°	59,00 €

L'incroyable histoire de l'Île de la Rose

Il y a quelque temps Jomart nous a informés de la sortie du film (sur Netflix pour cause de fermeture des salles de cinéma), *L'incroyable histoire de l'Île de la Rose* (L'Incredibile Storia dell'Isola delle Rose) de Sydney Sibilia.

En le regardant, nous avons découvert l'histoire vraie, étonnante qui l'a inspiré. En 1968, au large de Rimini, sur la côte italienne, en dehors des eaux territoriales, l'ingénieur Giorgio Rosa, après 2 ans de travaux, a construit une île artificielle, soutenue par des colonnes fortifiées s'appuyant sur le fond de la mer.

Le 1er mai 1968, la **République Espérantiste de l'Île de La Rose** est devenue un État indépendant. Elle avait son propre drapeau, sa propre monnaie, ses propres timbres postaux et l'espéranto fut choisi comme langue officielle, afin d'établir clairement l'indépendance de la nouvelle république par rapport à l'Italie et de souligner son caractère international.

Le 1er mai 1968, la **République Espérantiste de l'Île de La Rose** est devenue un État indépendant.

Avant la création de l'île, Giorgio Rosa avait rencontré à Bologne un espérantiste, le père Franciscain Ciccanti. Avec d'autres collaborateurs, il s'est mis à la disposition de l'ingénieur pour l'aider à rédiger en espéranto : **La Akto de Konstitucio de la "Libera Teritorio de la Insulo de La Rozoj"**.

Les fondateurs ont fait des démarches auprès de l'ONU et des institutions européennes de l'époque pour obtenir une reconnaissance officielle internationale de l'État indépendant de l'Île de la Rose. Ce bout d'île a réellement entraîné une polémique et un conflit au plus haut niveau de l'État italien et a conduit à un bras de fer tendu avec ses habitants épris de liberté.

Le gouvernement italien n'a pas apprécié la constitution de ce nouveau pays, qu'il considérait illégale, à seulement 12 km des côtes de Rimini, dans les eaux internationales, et à 500 mètres au-delà des eaux italiennes.

Le 24 juillet 1968, des représentants officiels du gouvernement sont venus sur la plateforme et en ont pris le pouvoir. Le 13 février 1969 et contrairement à la volonté des propriétaires, la plate-forme est détruite par l'armée navale.

Si ce film très intéressant rend bien compte de cette aventure, il comporte cependant quelques écarts et imprécisions par rapport aux faits réels. Il mérite néanmoins d'être vu et connu par le grand public et bien sûr par les espérantistes, faisant partie de leur culture et histoire.

Françoise
article paru dans *La kokcinelo*, août 2021

la République espérantiste de l'Île de la Rose, en 1968
(photo : domaine public)

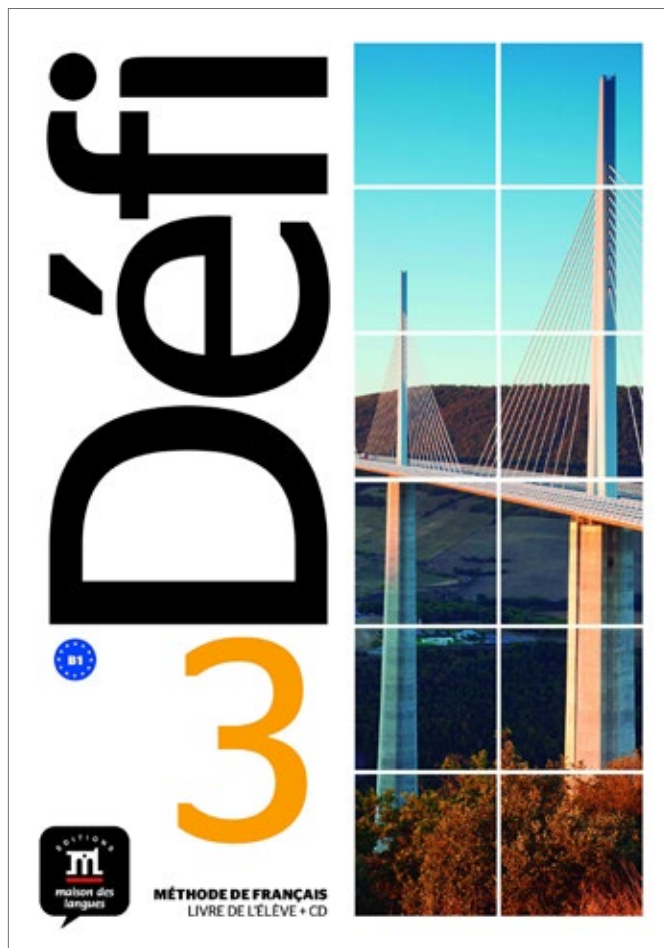
Une méthode pour apprendre le français parle de l'espéranto : Défi 3

Karine Ducloyer vit depuis 18 ans à Montevideo (Uruguay), où elle enseigne le français entre autres à l'Alliance Française.

À l'Alliance française de Montevideo, on teste depuis 2 ans déjà une nouvelle méthode de Français Langue Étrangère (FLE), Défi, éditée par Maison des langues et qui se décline actuellement sur 4 niveaux. Je connaissais déjà les niveaux 1 et 2, et cette année je découvre le niveau 3. C'est une méthode que de plus en plus d'institutions d'enseignement du FLE adoptent dans le monde, en partie pour le parcours d'apprentissage proposé, une pédagogie de projet, une perspective actionnelle qui permet à chaque apprenant de s'approprier la langue en fonction de ses besoins personnels, mais aussi de s'ouvrir au monde puisqu'elle place « la culture comme élément fondamental de l'apprentissage de la langue ». Cette approche interculturelle, si elle peut sembler étonnante dans un premier temps, s'avère très motivante et est très appréciée des apprenants !

Lorsque peu avant la rentrée au 1er mars (c'est l'hémisphère sud...), j'ai feuilleté le livre *Défi 3* destiné à mes futurs élèves de niveau B1 du CECRL, j'ai eu la bonne surprise d'y découvrir une unité consacrée aux « Langues vivantes » qui propose une véritable réflexion sur la question linguistique : l'évolution des langues et notamment du français, les langues régionales, l'enseignement des langues mortes... et une langue internationale : l'espéranto. Partant d'un document déclencheur avec une présentation du congrès mondial d'espéranto au Québec en 2020, des réactions d'internautes et une brève présentation de la langue internationale, le manuel propose à l'apprenant de réagir à ces informations, de dire si cela lui donne envie de se rendre au congrès. On propose ensuite d'écouter une conversation entre deux amis dont l'un vient de s'inscrire à un cours tandis que l'autre n'en comprend pas la raison, pour amener l'apprenant à réfléchir aux idées reçues sur les langues qu'il connaît, à rédiger un commentaire sur le site du congrès mondial et à débattre sur les idées reçues en général. Dans le cahier d'exercices, on trouve un travail grammatical à partir d'un tract en faveur de l'espéranto, et un exercice de compréhension orale avec un reportage sur une école qui propose des cours d'espéranto près de Nantes. Et comme si cela ne suffisait pas, cette unité sur les langues se termine sur le blog d'un prof de philosophie qui pose la question à ses étudiants : « Si l'humanité parlait une seule langue ? » De beaux débats en perspective...

Certains se poseront la question de savoir s'il faut remercier ou non les auteurs ou la maison d'édition d'avoir inclus l'espéranto dans leur méthode. Je suis d'avis que si vraiment on devait les contacter, ce serait éventuellement pour proposer des activités complémentaires. Il existe en effet un espace virtuel qui propose des exercices interactifs, dont certains sont disponibles gratuitement et d'autres uniquement aux abonnés payants « Premium »,

ainsi qu'un itinéraire numérique pour les enseignants, qui propose des activités alternatives pour chaque unité. Pourquoi ne pas leur proposer par exemple une vidéo sympathique, en français, sur l'espéranto, qu'ils pourraient didactiser pour le niveau B1 et proposer comme document complémentaire ? Ceci dit, les documents proposés par la méthode sont déjà très riches, comme vous pouvez le voir ci-dessous.

Le doute n'est pas permis : Pascal Biras, Anna Chevrier et Stéphanie Witta, les auteurs du manuel, ont largement entendu parler de l'espéranto. Quand le travail des espérantophones français au cours des Forum de langues et autres instances de divulgation de l'espéranto porte ses fruits ! Bravo à toutes et à tous.

Karine Ducloyer

Les personnes polyglottes et multiculturelles et leur identité

Les personnes polyglottes et multiculturelles sont de plus en plus nombreuses. Certaines par curiosité, d'autres par nécessité. Leurs parcours varient tout comme les combinaisons de langues et de cultures. Les polyglottes suscitent de l'admiration quand il s'agit de l'apprentissage des langues, mais aussi de la méfiance face à leur comportement caméléon dans différents milieux culturels. Beaucoup de polyglottes choisissent de vivre entre deux ou plusieurs pays, pour diverses raisons. Que devient l'identité d'une personne polyglotte en mouvement ? Qu'en pense l'entourage ?

D'où viens-tu ?

C'est une des premières questions posées lors d'une nouvelle rencontre, comme si le lieu de naissance était déterminant pour identifier une personne en mouvement. Que faire si la personne a vécu dans plusieurs pays au cours de sa vie, qui parle plusieurs langues et baigne dans plusieurs cultures ? La question *D'où viens-tu ?* renferme l'identité dans une définition statique, elle renvoie à un lieu géographique, à un point de départ, mais aussi à n'importe quel point pris comme repère.

L'identité culturelle ou ethnique se construit suite à de nombreuses influences qu'on a subies ou voulu subir. En voulant résumer une personne polyglotte et multiculturelle par un lieu de naissance et la langue maternelle, on nie son identité polyphonique. Que devient l'identité d'une personne en constant mouvement ? Qui décide de l'identité d'une telle personne ? Elle-même ? Son entourage ? Qui a le droit de la définir ?

Pour plusieurs, la langue est un élément crucial de l'identité culturelle ou ethnique. Toutefois, on peut revendiquer l'identité bretonne en parlant seulement en français. Une personne peut souhaiter être quelqu'un d'autre au plan ethnique ou national, adopter un style de vie « étranger » et vivre dans une autre langue, et ce pour des raisons variées : par simple attirance, par amour, désir de prendre de la distance par rapport à sa propre culture jugée trop contraignante, identification avec la culture de son conjoint ou avec la culture d'un pays d'accueil dans le cas de l'immigration. Cette identification avec une autre culture ou une langue précède donc les changements perceptibles de l'extérieur. La langue crée des liens à notre place, nous rattache à un pays, à des endroits, peu importe nos sentiments vis-à-vis de ces lieux. La langue est une porte qui reste toujours ouverte.

J'ai vécu dans quatre pays. Mes six langues principales, que j'utilise au quotidien, desservent les mêmes sphères de ma vie. Bien que le français demeure le plus souvent employé, les six sont utilisées dans des contextes professionnels, dans le cadre de formation et dans ma vie privée. Mes langues ne sont pas cloisonnées, comme c'est souvent le cas de bilingues issus de l'immigration : par exemple, une langue est réservée à l'usage familial et une autre au contexte de travail et aux interactions avec l'entourage.

Contrairement à ce que beaucoup de bilingues et de polyglottes prétendent, je ne me sens pas différente dans les six langues que

j'utilise actuellement. Mon entourage affirme que je change d'une langue à l'autre en associant souvent une langue à un contexte. On peut se demander dans quelle mesure quelqu'un qui ne parle pas la langue puisse affirmer que ma personnalité change dans cette langue. Comment est-ce possible de juger sans comprendre ? Je me suis posé la question à savoir si ma perception des gens que je connais change si la langue change : la réponse est non.

Mais au fond tu te sens qui ?

C'est une autre question fréquemment posée. Pour ma part, au fond, je me sens moi-même : les langues et les cultures ne provoquent pas de fractures ni de conflits identitaires, je conçois mon identité culturelle comme un kaléidoscope où les éléments restant toujours les mêmes forment des images différentes. Je ne joue pas de rôles en passant d'une langue à l'autre, d'une culture à l'autre. Elles font partie de moi. En même temps. À chaque instant. Constamment. Avant que la dictature sanitaire ne cloue les avions au sol, j'avais l'habitude de passer un tiers de l'année en dehors de mon pays de résidence. J'avais plusieurs vies et ce sans aucune connotation péjorative.

Mais dans quelle langue rêves-tu ?

La réponse est décevante : on rêve dans les langues qu'on utilise quand on ne dort pas. Une fois de plus, c'est une impasse.

Certains auteurs qui s'intéressent au transnationalisme utilisent le terme *citoyenneté flexible* ('flexible citizenship') à la place des considérations postmodernes et postnationales de la citoyenneté et de la résidence. Le terme *citoyenneté flexible* renvoie aux identités flexibles de ceux qui ont plusieurs maisons, des liens, des proches ou des collègues dans différents pays, soit au même moment soit à des périodes successives de leur vie, peu importent les raisons à cette situation. La mondialisation et les technologies des communications ont amplifié le phénomène.

L'identité d'une personne polyglotte multiculturelle est un tout et ne doit pas être décomposée pour accommoder les unilingues ou les bilingues. Une personne polyglotte multiculturelle n'a pas à choisir parmi les identités perçues par l'entourage qui ne saisit pas toujours le caractère dynamique et flexible de son identité. C'est elle et elle seule qui décide de son être. Pour ma part, je ne ressens pas le besoin de me définir : les définitions et les étiquettes sont nécessaires pour l'entourage. Individuellement, chaque personne a le droit de décider comment se situer dans son espace-temps linguistique et culturel et décidera de son caractère statique ou dynamique, indépendamment des autres.

Natalia Dankova

Dr Natalia Dankova est professeur de psycholinguistique à l'Université du Québec en Outaouais et membre du conseil de ESF.

Le 26 avril, nous célébrons le 115e anniversaire de la naissance de Lucien Péraire. Enfant de Lavardac né à 16 h 30 au 8 rue de l'Hôpital

Longtemps oublié dans la mémoire de notre village, célébré encore aujourd'hui notamment au Japon et au Vietnam et sujet en 2020 d'une étude de M. Pascal Dubourg Glatigny, directeur de recherche au CNRS, Lucien Péraire, défenseur/pratiquant de l'espéranto, universaliste profondément attaché à la paix des peuples, a été un globetrotteur allant à la rencontre des gens, partageant leur travail, leur quotidien, leurs expériences.

C'est cette profonde injustice de l'oubli que nous voulons effacer aujourd'hui en rappelant le souvenir de cet extraordinaire Lavardacais qui a parcouru à vélo plus de 30 000 km à travers la France, l'Allemagne, la Tchécoslovaquie, l'Autriche, la Hongrie, la Pologne, la Russie, la Sibérie qu'il traverse sur les rails du transsibérien après avoir inventé le « vélorail », la Mandchourie, le Japon, la Chine et l'Indochine.

Pascal Dubourg Glatigny concluait sur lui en disant : « Une figure exceptionnelle de voyageur, d'une volonté inébranlable à accomplir ses projets, à ne pas renoncer devant le manque d'argent. C'est un exemple pour notre temps, il a érigé le savoir, la connais-

sance, la découverte et l'aventure comme des valeurs les plus essentielles de la paix... Son nom résonne encore aujourd'hui comme le symbole d'un regard d'une pratique quotidienne de l'universalisme... Esprit de tolérance et de curiosité à l'égard des autres, promoteur d'une paix pragmatique entre les peuples fondée sur la rencontre, le voyageur à vélo a encore beaucoup de leçons à nous donner. »

Gardons en mémoire aussi la formule de Lucien Péraire lui-même qui s'illustrait face aux difficultés par un triptyque simple mais percutant : « Mon vélo, mes cartes, ma volonté ».

C'est forts de ces enseignements et de l'exemple que représente encore à ce jour ce Lavardacais, qu'en accord avec sa famille et l'un de ses défenseurs les plus attachés depuis 30 ans à obtenir une reconnaissance locale (Patrick Mondin), nous apposerons, dès que la situation sanitaire le permettra, une plaque sur la maison natale de Lucien Péraire et que nous envisageons à terme que son nom soit retenu pour un lieu significatif de mémoire au sein de notre commune.

source : <http://www.ville-lavardac.fr/>

Itinéraire de Lucien Péraire lors de son voyage en 1928-1932. (Nicolas Raymond, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons)

Praktikado de la lingvo en Kvinpetalo

(5 - 9 julio 2021)

Post kelkaj jaroj ni denove vizitis la Kultur-centron Kvinpetalo. Ĝi situas proksimume kvardek kilometrojn sude de Poitiers. Post longa paŭzo kaŭzita de pandemio pro la kovim-viruso, kiu aperis fine de la jaro 2019, ni deziris praktiki la lingvon. Kun ĝojo kaj entuziasmo akceptis nin Catherine Kremer. Ni estis la solaj partoprenantoj de la semajna staĝo. Tio taŭgis al ni. Kun ŝi ni faris multajn ekskursojn por ekkoni la proksiman kaj iom foran ĉirkaŭaĵojn.

Unue Catherine promenigis nin tra la domaro el kiu konsistas Kvinpetalo. Ni rememoris la ĉambrojn, kie ni staĝis antaŭ ok jaroj. Poste ni promenis tra la vilaĝo Boursesse, kie la kulturcentro troviĝas.

Preter la loka preĝejo, ni haltis ĉe la tombejo. Poste ni scivoleme eniris grandan, ĵus aĉetitan bienon de nova posedanto. Antaŭ la tagmanĝo restis iom da tempo por legado. Catherine bone kuiris kaj la najbarino Claudette kontribuis per legomoj el sia ĝardeno kaj pretigis vegetaran manĝon por ni.

La sekvan tagon ni veturis al la proksima urbeto Lussac-les-Châteaux, preterpasante en Mazerolles la preĝejon Saint-Romain kun speciala mur-sonorilejo unika en tiu regiono kaj registrita kiel historia monumento. En Lussac ni vizitis la muzeon de prahistorio. Mi rememoris survivite pentritajn rabobirdojn. La vitrinaj de la muzeo estas dediĉitaj al eltrovaĵoj de la regionaj grotoj. Poste mallonga promeno kondukis nin al grotoj. Starante en akvo impresas grandaj pilieroj de la kastela lev-ponto.

Post la vizito nia vojaĝo direktiĝis al L'Isle Jourdain por admiri la viadukton konstruitan inter la jaroj 1881–1884. Ĝi estas 40,25 metrojn alta, 304 metrojn longa kaj havas 12 arkaĵojn. La fervoj-trafficado ĉesis sur ĝi en la jaro 1969-a. De tie estas bela rigardo al la urbo.

Merkrede ni vojaĝis al la mezepoka urbo Chauvigny, kie ni ĝuis eksterordinaran spektaklon de rabobirdoj en la amfiteatro de la ruinigita kastelo el la 12-a jarcento. Prezentiĝis ne nur la diversaj konataj rabobirdoj, sed ankaŭ papagoj, vulturoj, kukaburo, kiu devenas el Aŭstralio kaj Novgvineo kaj iom similas al alciono. El Sudameriko venis alia, nekutima birdo "Cariama". Ĝi tute ne flugas, sed tamen povas kuri ĝis 25 km hore kaj salti je 3 metroj alte. La tuto estis substremita per taŭga muziko kaj la prezentistoj en tipaj kostumoj aldonis specifan atmosferon al la spektaklo. Poste ni povis observi diversajn birdojn de proksime en iliaj kaĝoj. Ne mankis ankaŭ cikonioj. La trejnado de la birdoj postulas du jarojn por atingi perfektan kapablon de kunmoviĝo. Samtempe ni admiris diversajn florojn kaj plantojn. Subite venis forta pluvo kiu forpelis nin de la loko. Posttagmeze ni vizitis nekropolon; gaŭlo-romian tombejon en Civaux. Videblis ŝtonaj sarkofagoj kun skriboj sur

la merovaj kovriloj el la 500–750-aj jaroj post Kristo. Ankaŭ de tie forpelis nin la pluvo. Ne tre fore staras nuklea centralo. Ĝian fumon oni rimarkas de malproksime.

Dum la tutaga ekskurso ni veturis pli malproksimen. Kunvojaĝis ankaŭ Claudette. Trapasante la urbon Antigny, ni por momento haltis en Saint-Savin kaj eniris la abatejan preĝejon el la 11-a jarcento por vidi navon ornamitan per freskoj. Imponas la alteco de la konstruaĵo je 77 metroj. Ĉe la alveno rimarkiĝas la ponto el la 13-a jarcento sur la rivero Gartempe, kiu kunigas la urbojn Saint-Savin kaj Saint-Germain. Daŭrigante ni baldaŭ atingis la urbeton Angles-sur-l'Anglin. De malproksime vidiĝis konturoj de la ruinigita fortikaĵo. En turisma informejo ni aĉetis biletojn por viziti ĝin kaj ankaŭ la alian lokon rilatan al prahistorio – Roc-aux-Sorciers.

Nia posta celo estis la urbo La Roche-Posay, kie ni rendezvis kun Bernard Lagrange kaj ni kune piknikis sur benko de la placo. Post la kafumado ĉe proksima trinkejo, Bernard promenigis nin tra la urbo. Ĝi estas banloko por kuraci haŭtmalsanojn. En ĉefturo ni povis spekti nekutiman videon plafone projekciitan. Ĉie, en tiu ĉi regiono, mi admiris diverskolorajn rozalteo-florojn.

Revene hejmen ni haltis en Montmorillon – vizitinda urbo de arto kaj historio. Krom aliaj vidindaĵoj, tie impresegis nin la ekspozicio en la muzeo pri skrib- kaj kalkulmaŝinoj.

Kun Catherine Kremer ni pasigis tre agrablajn tagojn en akompano de ŝia hundeto. Ŝi preparis interesajn itinerojn kaj pro ŝia sperto de profesia turisma ĉiĉeronino ni multon eksciis. Certe ni ŝatus denove reveni al Boursesse kaj viziti aliajn lokojn en la ĉirkaŭaĵo. Venu ankaŭ vi al Kvinpetalo por subteni kaj revivigi la staĝejon. En trankvila vilaĝo kaj regiono riĉa je vidindaĵoj vi povas pasigi agrablajn tagojn, same kiel ni.

Liba Gabalda

En la butiko de Espéranto-France

Komence de 2021, **Espéranto-France** lanĉis novan **retbutikon**: <https://butiko-esperanto-france.org>

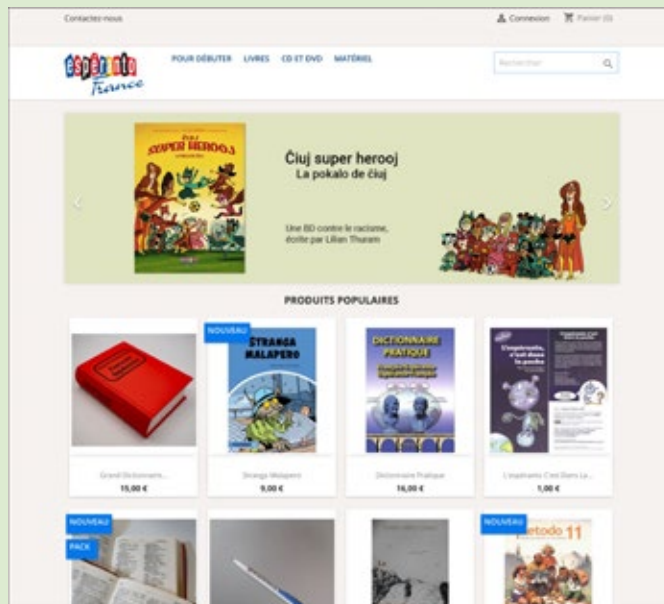
Ĉiuj disponeblaj varoj de la butiko estas prezentataj en tiu loko, kiu funkcias kiel interesa montrofenestro, sed ni ne forgesu, ke malantaŭ la maŝinoj, tuta teamo laboras por sendi la menditajn varojn.

Tamen la taskoj ne nur estas meti librojn en kestojn kaj iri al la poŝtoŝejo. Aktivuloj, kiuj zorgas pri la butiko, plenumas multajn diversajn taskojn: administri kaj ordigi la stokon, sendi mendojn, rilati kun la liverantoj kaj la klientoj, organizi libroservon okaze de kongresoj aŭ salonoj, ktp.

Ekde la lanĉo de la nova retbutiko, fine de januaro, almenaŭ unu mendo tage alvenas. Ĉi tiuj mendoj venas de multaj nemembroj kaj ĉirkaŭ dekono venis de Svislando, Usono, Germanio, Belgio, Hispanio. Sed la plimulto de niaj membroj ankoraŭ ne uzas la novan retbutikon (entute 126 mendoj).

La butiko de Espéranto-France vendas ne nur librojn, sed ankaŭ materialon por varbi kaj diskonigi Esperanton, panelojn por ekspozicioj, diversajn objektojn, kiel trinkujojn aŭ skribilojn. Ĉiuj haveblaj varoj troviĝas en la sidejo, en diversaj ŝrankoj kaj en la kelo. Entute la katalogo de la butiko enhavas iom malpli ol du mil referencojn, kies duono estas en stoko en la sidejo. De jam multaj jaroj, eblas mendi rete, krom telefone aŭ perpoŝte, kaj kompreneble surloke en la sidejo (ĉirkaŭ kvarono de aĉetoj). Libroservoj dum kongresoj estas ankaŭ gravaj okazoj renkonti la aĉetantojn kaj malkovrigi la buntan enhavon de la butiko, eĉ se tio postulas multe da laboro: oni bezonas elekti kiujn librojn oni kunportos, paki kaj transporti ĉion, zorgi pri la libroservo surloke, noti ĉiujn vendojn, kaj poste ordigi la ne venditajn librojn en la sidejo kaj registri la vendojn en la komputila sistemo.

La provizantoj estas diversaj. Iuj libroservoj, kiel la libroservo de UEA aŭ de la Flandra Esperanto Ligo (FEL) povas liveri grandan parton de la libroj eldonitaj en Esperanto, sed Espéranto-

La interreta butiko estas konstruita per **PrestaShop**, libera programo por administri retkomercajn retejojn. Vaste uzata por interreta komerco, **PrestaShop** estas tre kompleta kaj tute agordebla programo.

La retbutiko de Espéranto-France estas ligita al la programo **Arthur**, uzata por administri la asocion.

France plej ofte aĉetas rekte de multaj regionaj aŭ fakaj eldonistoj, en Francio aŭ eksterlande, kaj ankaŭ de multaj memeldonaj aŭtoroj. Entute Espéranto-France rilatas kun kvardeko da provizantoj, ĉiuj kun malsamaj vendaj kondiĉoj, templimoj kaj liveraj metodoj.

Ĉar ne estas multe da loko en la sidejo, necesas havi ne tro grandan stokon tamen sufiĉe grandan por kapabli sendi la mendojn al la klientoj sen atendi longan tempon. La programo Arthur¹ faciligas la laboron donante informojn pri kiam iu varo estos elĉerpita, sed necesas ankaŭ konsideri tre diversajn parametrojn kiel liveran tempon kaj transportkostojn. La livera tempo iras de unu semajno por la plej rapidaj ĝis pluraj monatoj se temas pri ŝipa transporto el fora lando. Foje la aŭtoro aŭ la eldonisto mem zorgas pri la liverado, ekzemple okaze de renkontiĝo aŭ vojaĝo. Aĉeti novajn librojn postulas, ke la respondeculoj de la butiko restu informitaj pri literaturaj novaĵoj en Esperanto, per recenzoj kaj prezentoj en gazetaro aŭ katalogoj aŭ vizitante libroservojn okaze de kongresoj. Ne malofte okazas, ke eldonistoj aŭ aŭtoroj sendas al la butiko ekzempleron por diskonigi novan eldonon. La butiko ankaŭ povas akiri novajn librojn laŭ peto de klientoj. Ni kompreneble ne forgesu, ke Espéranto-France estas ankaŭ

¹ Arthur estas la komputila programo uzata por administri la asocion: membroj, kontoj, butiko, ktp.

La libroservo dum la kongreso en Dupontoj

Montrofenestro en la sidejo

Ili zorgas pri la butikoj

En la sidejo, Susanna Beglaryan, la respondeculo de la sidejo kaj teamo de volontuloj zorgas pri la butikoj: Jean-Louis Pouillet, respondeculo de la butikoj, Liliane Bon, Maria Flessl, kaj aliaj kiuj venas helpi de tempo al tempo.

Alia teamo de volontuloj zorgas pri la reta butikoj: Axel Rousseau kreis la novan retbutikon, Emmanuelle Richard laboris pri la fasado, Paul kaj Alain redaktas tekstojn por priskribi la varojn, unue en la franca, kaj poste necesos redakti priskribojn en Esperanto.

Se ankaŭ vi pretas helpi, surloke aŭ rete, bonvolu skribi al butiko@esperanto-france.org

eldonisto kaj tiam vendas siajn proprajn eldonojn tra sia butikoj kaj al aliaj libroservoj.

Antaŭ ol vendi novan varon, indas kalkuli ĝian prezon, registri ĝin en la sistemon Arthur – tiam ĝi ricevas novan referencon –, noti ĝiajn pezon, dimensiojn, nombron de paĝoj, ktp., skani la kovrilon, kiu aperos en la interreta butikoj, ordigi ĝin en lokon, kie ĝi estos facile trovebla. Libroj staras en ŝrankoj, laŭ alfabeto ordo, sed ankaŭ laŭ kategorio (bildstrioj, kompaktdiskoj kaj lernolibroj, ekzemple, estas en apartaj lokoj). Grandajn stokojn kaj ankaŭ ekspozician materialon oni stokas en la kelo.

La instalado de la nova reta butikoj estis okazo revizii la sendokostojn. Ĝis tiam, por sendo en Francio, ni uzis simplan regulon bazitan sur la prezo de la menditaj varoj, sed tute ne kongruis kun la efektivaj sendokostoj. La nova retbutikoj aŭtomate kalkulas la sendokostojn surbaze de la poŝtaj tarifoj kaj la pezo de la pakajo. Por iuj landoj, eĉ por najbaraj landoj, tio povas esti sufiĉe multekosta, precipe por malgrandaj mendoj, por kiuj la sendokosto povas superi la prezon de la varoj.

Kiam ni lanĉis la novan retbutikoj komence de 2021, mankis bildoj por multaj varoj. Dum tuta tago ni fotis plurajn centojn da libroj, KDj kaj T-ĉemizoj, kies bildoj mankis en la katalogo. Tiuj bildoj estas gravaj por la reta butikoj (nur varoj kun fotoj estas vendeblaj en la reta butikoj), kaj ankaŭ prezento, kaj mallonga kaj longa. La prezento estas grava ne nur por tiuj, kiuj vizitas la retejon, sed ankaŭ por la serĉiloj, kiuj faciligos al ĉiuj trovi nian butikoj, donante pli bonan videblecon al la butikoj kaj samtempe al Esperanto. Nuntempe nur parto de la varoj havas prezenton. Danke al la laboro de kelkaj volontuloj, la butikoj estas iom post iom pli kompletaj, sed plu restas granda parto skribota.

Emmanuelle Richard,
kun la helpo de Susanna Beglaryan kaj Jean-Louis Pouillet

Fotado por la katalogo: dum la fotisto fotas, la prezidanto preparas kaj ordigas la librojn

Jules Verne kaj Esperanto en Nantes

La Esperanto-grupo en Nantes (Francio) organizis gravan eventon pri la temo Jules Verne kaj Esperanto kunlabore kun la urba biblioteko. Bela montrofenestro por la internacia lingvo.

Multaj el vi certe iam legis romanon de Jules Verne, franca verkisto, naskita en Nantes (1828 – 1905). Ĉu vi scias, ke li estis tre favora al Esperanto? Tiu tutmonde fama verkisto vojaĝigis nin tra la tempo kaj la spaco pere de siaj aventurromanoj: *La infanoj de Kapitano Grant*, *Ĉirkaŭ la mondo dum 80 tagoj*, *Michel Strogoff*, *De la tero al la luno*, *20 000 leŭĝoj sub la maroj*... se oni citas nur la plej konatajn.

Kiam Jules Verne konatiĝis kun Esperanto, li tuj komprenis ties gravecon. Lia pranevino, S-ino Allotte de la Fuye, atestas en siaj leteroj: “Jules Verne estas favora al Esperanto. Li pripensas dediĉi libron rilate al tiu temo; li opinias ke la ŝlosilo de la homara komunikado perdita en la Babelturo, devus esti forĝita artefarite.”

Jules Verne estiĝis honora prezidanto de la Esperanto-grupo en Amiens, la urbo kie li tiam loĝis, kaj promesis verki romanon por elstarigi la meritojn de Esperanto.

En sia letero al Carlo Bourlet la 16-an de februaro 1904, L.L. Zamenhof mencias la faman verkiston kiel subtenanton de Esperanto. Jules Verne ekredaktis la romanon *Esplorvojaĝo*, en kiu Esperanto ludos elstaran rolon kiel lingvo parolata en Afriko.

Eltiraĵo:

Vojaĝu en Ameriko, en Afriko, en Oceanio, kaj vi trovos ĉie esperantistojn kiuj komprenos vin kiam vi parolos esperante. Esperanto estas la plej sekura, la plej rapida vojo al civilizo!

Tamen la morto malebligis Jules Verne finredakti la libron, kiu poste estis daŭrigata de lia filo, Michel. Bedaŭrinde Michel resumis la originalajn ĉapitrojn forigante ĉiujn aludojn al Esperanto, por redakti “La rimarkinda aventuro de la misio Barsac”.

Estiĝinte prezidanto de la Esperanta Kulturcentro de Nantes, mi komencis dialogi kun Jules Verne, pensante ke li certe feliĉus scii ke Esperanto daŭre ekzistas en lia naskiĝurbo. Mi rakontis al li, ke mi legis *Ĉirkaŭ la mondo dum 80 tagoj* en la esperanta versio, kaj ke mi mem vojaĝis ĉirkaŭ la planedo ne dum okdek tagoj sed dum ok jaroj. Li ĝojis pri tio, ĉefe kiam li eksciis ke Esperanto estis ege utila al mi por kontakti kun homoj de la tuta mondo; do lia *Esplorvojaĝo* ne estis tiom utopia! Tiam li kuraĝigis min efektiviĝi mian ideon pri organizado de evento en Nantes pri lia nomo ligita al esperanto.

Kuraĝigita de tiu apogo, mi traktis kun la urba biblioteko kaj la muzeo Jules Verne, por ke Esperanto havu gravan lokon en la estonta eventaro: *Rigardoj al la mondo – enkonduko al geopolitikaj perspektivoj en Eksterordinaraj vojaĝoj*.

Tiel de la 19-a de majo ĝis la 20-a de junio 2021, la evento riĉiĝis per Fokuso pri la internacia lingvo Esperanto, aspekto bele elmontrita en la oficiala komunikado:

- Ekspozicio en la muzeo Jules Verne de informpaneloj kaj de libroj reliefigantaj la originalan kaj tradukitan esperantan literaturon;
- Prelego “Jules Verne kaj Esperanto” brile prezentata de Istvan Ertl, tradukisto de pluraj romanoj de Jules Verne en la hungaran lingvon;
- Aŭdvida prelego “Ok jaroj ĉirkaŭ la mondo” pri mia vojaĝo kun mia edzino, Maryvonne, laborante kaj loĝante kun familioj. Unu sekvenco temas pri Esperanto kaj ties praktika uzo kiel lingva pasporto por kontakti kun homoj de ĉia kulturo en la kvin kontinentoj.

Post tiuj eventoj mi reekis mian dialogon kun Jules Verne por raporti pri la okazaĵoj. Li ĝojis, ke la lingvo, kies potencoj li antaŭvidis, ĝuis belan rekonon en grava kultura institucio de lia naskiĝurbo.

La aŭdvida prelego “Ok jaroj ĉirkaŭ la mondo” estas disponebla por konigi Esperanton laŭ originala maniero; la bezono pri internacia lingvo aperas tute

Jules Verne en 1892, kun la revuo de la Esperanto-grupo de Amiens. Foto: C. Herbert (publika havaĵo)

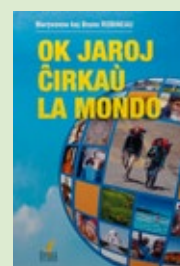
nature kadre de planeda aventuro, kiel iam skribis Claude Piron:

“Preterpase, kvazaŭ tio estus nur unu detalo inter mil, ili klarigas, kial ili lernis Esperanton, kaj kiom ĝi ilin helpis (ekzemple en Japanio). Rapide ili klarigas kiel funkcias la lingvo. Tiu maniero enŝovi la lingvon en programon tute aliteman, sed per si mem jam ege interesan, estas plej efika. Kontraŭ tia evidenta utileco de la lingvo neniu antaŭjuĝo povas rezisti: ne temas pri teorio, sed pri io tute konkreta.”

Bruno Robineau

www.voyage-tourdu monde.com

Libroj : *Huit ans autour du monde* kaj *Ok jaroj ĉirkaŭ la mondo* disponeblaj en la butikoj de Espéranto-France.

Ni partoprenis en la festivalo "NATURist' por nova mondo"

En la kastelo Greziljono (la Esperanto-kulturdomo) okazis la 3an kaj 4an de julio 2021 la unua festivalo naturista, ekologiista kaj esperantista, organizita de la asocio Festinatur (www.festinatur.fr).

La pli ol 200 partoprenantoj rajtis eniri vestitaj sed estis invitataj deponi siajn vestaĵojn sur ŝnuro nomita "le bon débarras" (la bona deponejo). Ĉiuj estis liberaj provi (aŭ ne) nudecon kun respekto, kaj sperti la komprenemon kaj ĝentilecon de si mem kaj de la aliaj.

Kial tiu festivalo nomiĝis "NATURist' por nova mondo"?

Eble vi demandas vin, kio estas komuna inter naturistoj, ekologiistoj kaj esperantistoj. Kiuj komunaj valoroj kunigas ilin? Fakte komunas la koncepto de respekto (inkluzive de respekto al la medio), kaj la malfermo al aliuloj en iliaj malsamecoj.

Ankaŭ la partoprenintaj asocioj subtenis la samajn komunajn valorojn. Ili estis:

- **naturistaj:** APNEL (asocio por naturismo en libereco), NatAnjou (loka asocio), CRPL-FFN (regiona asocio), Nacktivity (francilia grupo kiu proponas urbajn aktivajn), Nautena (velŝipa kaj plonĝada asocio);
- **ekologiistaj:** France Nature Environnement (FNE), Conseil national de la nouvelle résistance (CNNR);
- **Esperantistaj:** Espéranto-France, Internacia Naturista Organizo Esperantista (INOE), Vinilkosmo (eldonejo de Esperanta muziko).

Ni havis la plezuron renkonti multajn artistojn.

Dum la tuta tago Robert Chausse karikaturis multajn virinojn kaj virojn. La leganta saliko ("le saule lecteur") estis elmetala instalaĵo sub kiu oni povis aŭskulti diversajn rakontojn, sidante

aŭ kuŝante sur kusenoj.

Sabaton posttagmeze sur scenejo ludis diversaj artistoj. "Alex devant les cimes", muzikisto kaj kantisto el Belgio, ĝojigis la spektantojn per franglingvaj ekologitemaj kantoj. Poste, mallonga skeĉo de la teatrogrupo "Les tombés de la lune" (Falintoj de la luno) estis komik-ega. Tiam JoMo, fama kantisto, kies partoprenon financis Espéranto-France, sukcesis kunkantigi la publikon per multaj lingvoj, inkluzive de Esperanto.

En la salono Zamenhof prelegis Bruno Flochon, prezidanto de Espéranto-France, pri Esperanto kaj ties disvolvigo.

Vespere okazis du koncertoj de la grupo Uncut kaj la DĴ Purusha. Ili entuziasmigis la spektantojn, kiuj dancis preskaŭ ĝis la noktofino.

Dimanĉon tuj post la tagmanĝo en la salono Zamenhof ni povis kun granda plezuro aŭskulti franglingvajn kaj esperantlingvajn kantojn de Gijom, fama kantisto kaj pianisto, kies partoprenon ankaŭ financis Espéranto-France. Poste ni spektis stratteatraĵon *Monik coup'tout* (Monique tondas ĉion) luditan de la kompanio "Falintoj de la luno", kiuj ridegigis nin. DĴ Purusha finis la festivalon per ekstazaj dancoj.

Ankaŭ la fizika parto de la programo gravis.

La vizitantoj povis arkpafadi sed ĉar la plejparto ne trafis la celojn oni preferis formeti tiujn. La piedkurado kunigis pli ol 40 partoprenantojn, laŭ cirkla pado longa je 2 km sed ili devis kuri kvarfoje. Ĉiuj ricevis premion donacitan de la sponsoroj (ekzemple

restadon en naturistaj kampadejoj en Francio).

La bonfartigaj programeroj interesis multe da homoj (tio estis malpli laciga). La festivalo proponis masaĝojn, sofrologion kaj naturkuracon. La festivalanoj provis ridjogon kaj tradician jogon. Kelkaj el ili volis pli moviĝi do ili nude piedmigradis aŭ provis nordian bastonmarŝon.

Nutraĵo abundis.

Dum du tagoj oni vendis multajn manĝaĵojn kaj trinkaĵojn, ekzemple 150 litrojn da biero, rozkoloran aŭ ruĝan vinon kaj aliajn senalkoholajn trinkaĵojn. La partoprenantoj manĝis plurajn dekojn da kilogramoj da frititaj terpomoj, kolbasojn el porkaĵo, kolbasojn el kokaĵo kaj spicajn kolbasojn el ŝafaĵo. La festivalanoj frandis ankaŭ bonajn glaciaĵojn.

Proksime, aliaj vendistoj proponis veganajn pladojn, bongustajn desertojn kaj trinkaĵojn.

Oni povis aĉeti ankaŭ panojn, mielon, legomojn, sekajn kolbasojn kaj produktaĵojn por la sano el aloo vera.

Verda naturisma semajno sekvis.

Tuj post la festivalo, okazis en la kastelo la t.n. “verda naturisma semajno”, en kiu pluraj naturistoj restis por lerni Esperanton matene kaj ĝui distran programon posttagmeze.

Thierry Spanjaard instruis al kvar komencantoj per la lernolibro eldonita de Espéranto-France *Metodo 11*.

Didier Loison parolis kvin progresantojn. En tiu “kurso” la staĝantoj devis interalie prezenti sin mem, laŭtlegi artikolojn el la revuo *Esperanto* de UEA kaj verki parton de komuna raporto por *Le Monde de l'Espéranto* pri la festivalo. Tiuj ekzercoj estis pretekstoj por klarigi kunmetaĵojn, la tabelvortojn, la afiksojn kaj la participojn.

La posttagmezoj ebligis viziti naturisman lokan asociejon kaj ĝui ties naĝejon, ekskursi al la kastelo de la urbo Le Lude aŭ promeni tra la kvietaj urboj Baugé-en-Anjou.

La manĝoj en la kastelo estis bongustaj dank’ al la kuiristo Thierry kaj la sindonema servisto Bert.

Raportis la staĝintoj Chantal, Delphine, Dominique, Marc, Rosy kaj ilia kursgvindinto Didier.

Eĥoj de la estraro de Espéranto-France

En 2021, la nacia kongreso ne povis okazi kiel planite, kaj la **membrokunveno** okazis rete.

(La venonta nacia kongreso okazos en majo 2022: vidu informon en la lasta paĝo de tiu numero.)

La 15-an de majo, okaze de la membrokunveno, **parto de la komitato estis renovigita**.

Ok membroj estis elektitaj aŭ reelektitaj por reprezenti la membrojn: Michèle Abada-Simon, Bernard Cornevin, Paul Quevy-Lefevre, Maurice Juy, Jean-Lucien Mazeau, Christine Raiffaud, Axel Rousseau, Gilles Tabard.

La komitato unue kunvenis la saman tagon kaj elektis la **estraron**:

Prezidanto: Bruno Flochon

Kasisto: Jean-Lucien Mazeau

Vikasisto: Paul Quevy-Lefevre

Sekretario: Emmanuelle Richard

Vicsekretario: Axel Rousseau

Estrarano: Xavier Godivier

Estrarano: Christine Raiffaud

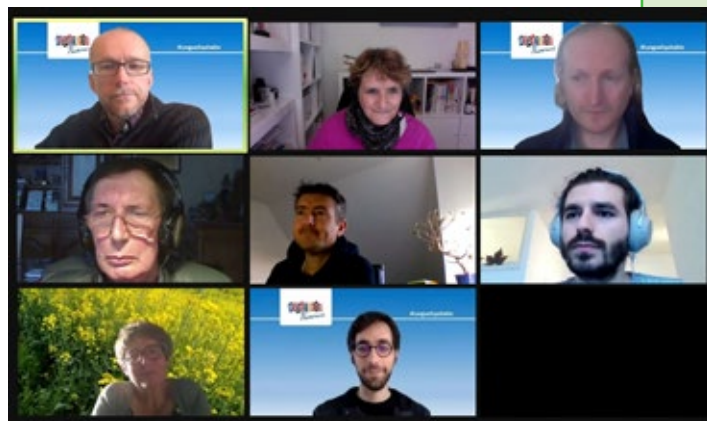
Xavier Godivier respondecas pri la komisiono ERIK (Eksteraj Rilatoj, Informado kaj Komunikado) kaj Christine Raiffaud pri la komisiono Instruado.

Alexandre André plu estas membro de la komisiono ERIK kiel konsilisto.

La tuta listo de komitatanoj troviĝas ĉe
<https://esperanto-france.org/administration>

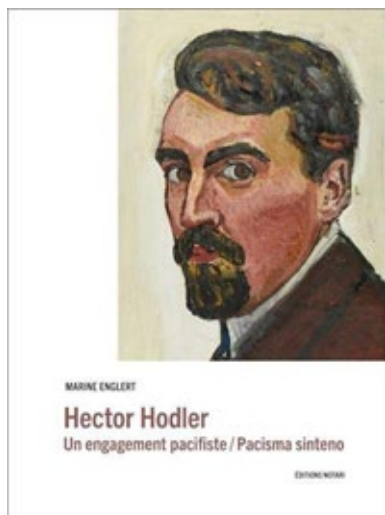
La lumbildaro prezentita dum la membrokunveno, kaj la jara raporto kaj financa raporto troviĝas ĉe:

<https://esperanto-france.org/assemblee-generale-2021>

Hector Hodler *Une posture pacifique / Pacisma sinteno*

Marine Englert, 232 pages, Éditions Notari, 2020

Voici un livre, comme on aimerait qu'il y en ait beaucoup : un très bel ouvrage cartonné, à l'impression très lisible, sur du beau papier, avec de multiples illustrations et documents d'archives. Et qui plus est bilingue, en français et vis-à-vis en espéranto, paru en 2020 en Suisse pour le centenaire du décès d'Hodler.

Un de ses grands intérêts : il s'appuie sur des documents inédits des Archives Jura Brüscheiler¹, et des archives pri-

1 Jura Brüscheiler (Genève 1927-2013) est considéré comme le plus grand spécialiste du célèbre peintre suisse Ferdinand Hodler (1853-1918). Les archives qui portent son nom ont été accessibles en 2015.

vées d'Hector Hodler. Comme il est dit dans l'avant-propos, perspectives très diverses : histoire, histoire de l'art et histoire de l'espéranto.

L'autre grand intérêt est le fait qu'il soit bilingue, dans le but de rendre accessible au plus grand nombre de personnes cultivées et curieuses une des facettes de l'espéranto. Même si on aurait aimé que le texte et sa traduction soient toujours en vis-à-vis, sans avoir à tourner la page, car le texte français est toujours plus long que celui en espéranto, on comprend bien que cela aurait obligé à augmenter considérablement le nombre de pages. La traduction, ou plutôt la transcription en un style élégant, est assurée brillamment par Mireille Grosjean, espérantiste suisse francophone et présidente d'ILEI (Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj), sauf pour un chant de fête à l'occasion du vingtième anniversaire de l'espéranto dont s'est chargé Christian Lavarenne, et du chapitre rédigé par celui-ci, dont l'une des deux thèses porte sur l'idée interne de l'espéranto.

Quand on a le livre entre les mains, on cherche d'abord le contenu de sa structure. Trois grandes parties : L'esprit d'une époque — celle du début du XXe siècle, voilà pour la mise en perspective historique —, puis le passage à l'action, et l'action pour la paix, donc pas seulement une posture. Suivent une chronologie, un ré-

pertoire des nombreux textes d'Hodler, une bibliographie et un index des noms de personnes citées. Qui plus est, de nombreuses photos et reproductions attirent l'œil.

Outre les photos souvent reproduites montrant Hodler, voici quelques-unes des représentations du jeune garçon par son père, soit seul, soit entrant dans une composition.

On avait pu les découvrir dans l'exposition sur Ferdinand Hodler en 1997 au musée d'Orsay à Paris : page 207 *Le Garçon enchanté*, debout seul au milieu d'une sorte de mille fleurs, 1893-1894, Hector a alors une demi-douzaine d'années, puisqu'il est né la même année que l'espéranto !

L'Élu, de la même époque, où il est accroupi et entouré de six anges, et *Le Printemps* où il est assis nu, de face, à côté d'une toute jeune fille vêtue de bleu, aux yeux fermés, mais ouverte à une révélation.

Enfin pages 78-79 et 211 *L'Unanimité*, 1911-1913, où il est au centre, debout de face, dominant une foule de personnages de dos levant le bras en signe d'approbation. De plus nous sommes étonnés de voir qu'Hector a peint plusieurs autoportraits de bonne facture, et un paysage cadré de la même façon qu'un autre de son père, ce qui laisse supposer qu'ils ont peint côte à côte : son père aurait voulu faire de lui aussi un peintre. Il lui avait

L'Élu. (1894) Peinture de Ferdinand Hodler.
Collection Osthaus Museum Hagen

Le printemps. (1901) Peinture de Ferdinand Hodler.
Museum Folkwang, Essen

aussi imposé des séances de pose pour lui donner quelque argent de poche.

Des essais de Marine Englert², Charles Heimberg³, du bien connu Ulrich Lins et de Christian Lavarenne viennent enrichir la collection de documents, ainsi qu'une rare photo de la femme d'Hector : Émilie Hodler-Ruch (1880-1964) qu'il épousa en 1918 et qui légua le Fonds Hodler (1887-1920) à Jura Brüschweiler.

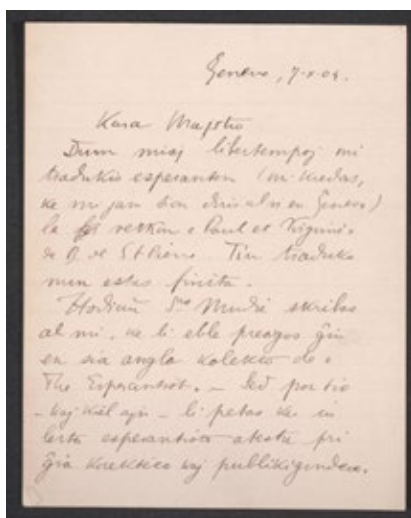
Des facsimilés avec l'écriture très lisible d'Hodler sont un vrai trésor. Le premier page 28 : *La Grève* des employés de la Compagnie Genevoise des Tramways Électriques en 1902 (Hodler a alors quinze ans) témoigne déjà d'une conscience sociale et politique aiguë. Par ailleurs, le jeune Hodler aimait assister à des séances du parlement à Genève. L'espéranto découvert vers le même âge sera la révélation d'un instrument efficace pour l'union entre les peuples. Bien sûr, on retrouve son rôle dans l'organisation du second Congrès International d'Espéranto à Genève, avec son ami Edmond Privat, la création de l'Union Internationale d'Espéranto (UEA) en 1908 et celle du journal *L'Espérantiste*, qui montrent son dynamisme et ses com-

2 Marine Englert, de l'université de Neuchâtel, a collaboré avec plusieurs institutions muséales et depuis 2018 avec les Archives Jura Brüschweiler.

3 Charles Heimberg est enseignant dans la même université.

Autoportrait. Vers 1907
Musée d'Art et d'histoire de Genève

Lettre de Hodler à L.L. Zamenhof. 1904

pétences. Lors du séisme de fin décembre 1908 à Messine, il lancera un « Appel important » pour venir en aide aux plus de 160 000 victimes du tsunami. L'UEA, quelques mois après sa création, recevra des dons d'au moins dix pays. Son action au sein de la Croix Rouge pour venir en aide aux prisonniers de guerre, notamment par l'acheminement de courrier, de vêtements, de nourriture, témoignant de solutions concrètes, est plus connue. Que ce soit pour la guerre des Balkans ou pour celle de 1914-1918.

Mais on découvre aussi qu'en 1906, marqué par Émile Zola, il s'était lancé dans la rédaction d'un roman sur la classe ouvrière. Le 10 avril de cette même année, il écrit : « Je travaille sans interruption 30 pages jusqu'à 3h. À la page 1000, j'ai mis le mot fin et le titre *Prolétaires* ». On ne sait ce que le manuscrit est devenu, mais un plan détaillé nous est parvenu. Et Edmond Privat a affirmé que son camarade avait lu toute l'œuvre de Zola avant l'âge de dix ans. Une chose est certaine, en 1905-1906, Hodler avait lu treize romans de l'écrivain.

Dans le chapitre sur le pacifisme d'Hector, Ulrich Lins⁴, qui reprend un de ses articles en le réactualisant, montre que le fondateur d'UEA a contribué fortement à la planification de l'ordre d'après-guerre et qu'il est permis de le considérer comme l'un des précurseurs intellectuels de la Société

4 Ulrich Lins, *Utila estas Aliĝo. Tra la unua jarcento de UEA*, Rotterdam, UEA 2008.

Hector Hodler en 1917.
photo : archives de UEA

des Nations. On peut imaginer que la traduction du mot « pacismo » a donné lieu à bien des discussions entre les auteurs de l'ouvrage, ils ont opté pour « posture pacifique », mais alors au sens d'attitude engagée, pas seulement extérieure. Et le livre se termine par un extrait de la revue *Esperanto* du 5 décembre 1917 dans lequel Hodler appelle à réfléchir sur l'émergence d'un esprit international qui ne pourra se faire que par la compréhension et la tolérance, d'où « la nécessité de notre langue dans la période de reconstruction de l'après-guerre ».

Bien sûr, le livre de Künzli⁵ était déjà riche en documents sur Hector Hodler, mais au milieu de beaucoup d'autres articles. La plupart des apparitions d'Hector au milieu de compositions de son père y figurent, mais en petits formats et en noir et blanc. Et à présent nous découvrons des autoportraits d'Hector, dont un que son père a annoté.

Le bel aspect et la grande maniabilité de ce nouveau livre en font un agréable et précieux document de premier ordre. Il touche à la fois à l'art, à l'histoire, et rend le personnage et sa pensée plus vivants à un public espérantophone. Mais il permettra aussi plus largement à un public francophone de le découvrir.

Anne Jausions

5 Andreas Künzli, *Universalaj Lingvoj en Svislando*, 1 129 p, La Chaux-de-Fonds, Suisse, 2006 (p390-399).

NOVA ELDONO DE ESPÉRANTO-FRANCE

Sur bluaj planedoj

Kio kaŝigas en asteroido enfosiĝinta en glacian grundon? Kial Mila malaperis el la reto? Kiam surteriĝos la nevola kosmoŝipisto? Kia amuzparko kreigos sur Proteo? Kiel gepatroj el la 22a jarcento silentigas sian bebon? Kies homkorpo vendigas en disaj partoj? Kiom da jarcentoj amo kapablas trairi? Kie pluvivi dum klimataj tutteraj katastrofoj? Kiu murdis Karlo Darvino? Ĉu artefarita intelekto solvas niajn problemojn aŭ venigas novajn minacojn?

22 rakontoj, sendependaj, ofte humuraj. Pluraj mallongas kaj rapide legeblas. Ĉi tiu libro tutsimple celas plezurigi vin. Legu, ĝuu!

Tiu libro estos disponebla en pluraj versioj: en papera formo printita laŭ mendo kaj en bitlibro (ePub).

La printita libro ekzistas en “normala” formato kaj en grandaj literoj, speciale kreitaj por vidhandikapuloj kaj maljunuloj.

La libro estas aĉetebla ĉe <https://www.lulu.com>

Sur bluaj planedoj, de Laure Patas d'Illiers, eldonita de Espéranto-France, 2021

- papera libro: 164 paĝoj - A5
- papera libro en grandaj literoj: 232 paĝoj - 156 x 234 mm
- bitlibro: ePub

700 limerikoj

Limeriko? Kio estas tio?

Pli bone ol difino estas ekzemplo:

En Dublino promenis la dando
konata en tuta Irlando.
Neniu divenis
al kio li celis
per la frunton kovranta rubando.

Do, vi komprenas ke limeriko estas mallonga poemo. Rigardante vortaron, vi lernas nekonatan vorton “dando”, tio estas viro, kiu ĉiam vestas sin elegante kaj laŭmode. Ĉu plaĉas al vi la humura kaj absurda etoso de la poemeto? Nu, jen plia:

Kampano rakontis en korto
Mi saltegis ja kvazaŭ risorto
antaŭ jaroj kvardek,
sed hodiaŭ, nu, fek!
Mi similas bovfurzon sen forto!

Ĉu vin ridigis la vortoj “fek” kaj “furzo”? Jen plia karaktero de limerikoj: ili povas esti maldecaj, eĉ obscenaj, kaj des pli amuzaj, laŭ la amatoroj. Plu observante ambaŭ limerikojn, vi rimarkas la ritmon

kaj rimadon, kiuj ankaŭ karakterizas tiun tipon de poemo.

Limerikoj origine estis verkitaj en la angla lingvo kaj esprimis britan humuron. Onidire, limeriko estas parto de la brita literaturo, samkiel hajko de la japana. Tamen limerikojn oni kreas en multaj lingvoj kaj kompreneble ankaŭ en Esperanto.

700 limerikoj estas libro verkita de Hannes Larsson dum la lastjara hejmmrestado pro la kronviruso. Videble la verkisto multe amuziĝis ludante per vortoj, rimoj kaj silaboj.

Foliumu la centojn da poemetoj, ĉu ridigaj, ĉu absurdaj, kies celo estas amuzi vin. Frandu la limerikojn, ekzemple unu ĉiumatene, por komenci vian tagon per ridego. Ĝuu la infanecan ĉarmon de la desegnitaj ilustraĵoj.

Se vi gvidas kurson de Esperanto, ne hezitu uzi kelkajn limerikojn dum viaj kursoj. Viaj lernantoj certe ĝuos la legadon, kaj ankaŭ riĉigos sian vortotrezoron. Por pli altnivelaj parolantoj, amuza agado estas la verkado de limerikoj. Ne gravas se la reguloj ne estas pedante sekvataj. La nura celo estas venigi ridetojn sur ĉiuj buŝoj. Nu, ni kompreneble finu per lasta

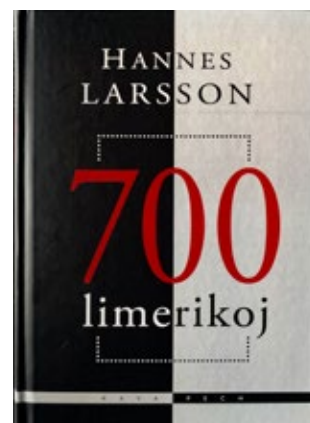
limeriko:

Al la kapitan' de tramŝipo
tre plaĉis fumado de pipo;
li ĉiam pretendas,
ke tio preventas
eĉ epidemion de gripo.

Laure Patas d'Illiers

Noto: La 3 cititaj limerikoj portas la numerojn 360, 636 kaj 684.

700 Limerikoj, de Hannes Larsson, eldonejo Kava-Pech, 2020, ilustraĵoj de Pavel Rak, 192 paĝoj.

Kaj kiu pravas

Memorspertoj,
Eugène de Zilah
Vieno: Pro Esperanto 2002

Moto interna kovrilpaĝo :

Kaj kiu pravas?
Ĉu tio gravas?
La am' – jen sur la tero
La sola vero!
Kalocsay

Paĝo 7 kaj dorsa kovrilpaĝo:

Mia libro subtitoliĝas: *Memorspertoj* por atentigi la leganton ke ne temas pri “memoroj”, “memoraĵoj”, “konfeso” aŭ pri ia fikciaĵo beletra: romano aŭ novelo. “Memorsperto” estas alia ĝenro, en kiu oni fenomenologie studadas la genezon kaj disvolviĝon de la intelekta perspektivo homa...

Paĝo 9:

Malfacilas en nia mondo kondukti esperante, ĉar la esperantismo implicas la toleremon kiu estas la kvalito eble la plej malmalata de la moderna fanatikularo. La toleremo ne eblas sen kompreno de la aliulo, de la fremdulo.

Mi komprenas alian homon nur se mi scias kiel li opinias pri la fundamentaj problemoj de la homaro kaj kiel li alprenis siajn opiniojn.

Kaj kiu pravas... priskribas la itineron de juna fremdulo en la franca socio. Apudvoje, ĝi provas prezenti kelkajn aspektojn de jam forpasinta franca realo al la nefranca plimulto el la legontoj.

Esperanta verkisto verkas por esperantistoj. Pro tio mi ne neglektis kiel eble plej precizan priskribon de kozo kiuj ŝajnas banalaj por francoj en Francio. Ili eble helpas nefrancajn historiistojn kaj sociologojn.

Mia celo ne estis rakonti mian entute banalon vivon. Preskaŭ ĉiuj amoris, tro multaj batalis, multaj senhejmiĝis.

Mi ne estas elstara escepto, nek heroo de nekredeblaj aventuroj. Mi nur ekzamenis miajn plej fundamentajn ideojn, miajn konvinkiĝojn, kaj ili resendis min al aliaj ideoj, aliaj konvinkiĝoj. Ĉi lastaj, al memoraĵoj pri spertoj kiuj aktivigis mian inteligenton.

Okazis ke tiuj ĉi “aktivigaj” spertoj estis plejparte seksalaj: mi estis la unua surprizito. Notu ke mi interesiĝis nur pri spertoj pensigaj, spertoj kiuj min devigis kompreni la kialojn de miaj propraj agoj kaj krei konceptojn, pri spertoj kondukantaj al filozofia cerbumado.

Et qui a raison

Expériences vécues,
Eugène de Zilah
Vienne : Pro Esperanto 2002

Épigraphe de la couverture intérieure :

Et qui a raison ?
Est-ce important ?
L'amour – voici sur terre
La seule vérité.
Kalocsay

Quatrième de couverture :

Mon livre est sous-titré : *Expériences vécues* pour attirer l'attention du lecteur sur le fait qu'il ne s'agit pas de « mémoires », « souvenirs », « confessions » ou de fiction littéraire : roman ou nouvelle. « Expérience vécue » est un autre genre, dans lequel on étudie, à partir de la phénoménologie, la genèse et le développement de la perspective intellectuelle humaine...

Il est difficile dans notre monde de se comporter en espérantiste, car l'espérantisme implique la tolérance, qui est la qualité peut-être la plus honnie par le fanatisme moderne. La tolérance n'est pas possible sans la compréhension de l'autre, de l'étranger.

Je comprends l'autre seulement si je sais ce qu'il pense des problèmes fondamentaux de l'humanité et comment il a formé ses opinions.

Kaj kiu pravas... (Et qui a raison...) décrit le parcours d'un jeune étranger dans la société française. Par un chemin de traverse, ce livre essaie de présenter à la majorité non française des lecteurs quelques aspects d'une réalité française déjà révolue.

Un écrivain en espéranto écrit pour les espérantistes. Pour cela j'ai pris soin de décrire aussi précisément que possible des faits qui semblent insignifiants pour les Français. Cela aidera peut-être les historiens et sociologues non français.

Mon objectif n'était pas de raconter ma vie somme toute banale. Presque tous les humains ont fait l'amour, beaucoup trop ont dû se battre, beaucoup ont émigré.

Je ne suis pas une exception remarquable, ni un héros d'incroyables aventures. J'ai seulement examiné mes idées les plus fondamentales, mes convictions, et elles m'ont renvoyé à d'autres idées, à d'autres convictions. Ces dernières à des souvenirs d'expériences qui ont activé mon intellect.

Il se trouve que ces expériences « activatrices » sont sexuelles pour une grande part : j'en ai été le premier surpris. Notez que je ne me suis intéressé qu'à des expériences qui suscitent la réflexion, expériences qui m'ont obligé à comprendre les raisons de mes propres actions et à créer des concepts, au sujet du vécu conduisant à la réflexion philosophique.

tradukis: Bernard Behra

Pour Kiki

Labège, 9 avril 2021

Un message d'Esperanto Kultur Centro

Certains Toulousains n'ont peut-être pas eu la chance de te rencontrer Christine, Kiki, comme nous t'appelions. Même si tu fréquentais beaucoup moins l'association EKC, ces dernières années, tu en restais un membre fidèle.

Pendant plusieurs années, tu étais secrétaire du Centre culturel espéranto mais aussi la voix d'*Esperanto-Magazino*, actrice de la troupe de théâtre Teatro-Tuluzo-Trupo, animatrice de nos fêtes annuelles de l'espéranto, joyeuse convive de nos repas-tchatches, que tu accueillais souvent chez toi, tout comme les espéranto-phones de passage à Toulouse... Un de tes derniers projets avait été d'enregistrer une voix de la nouvelle *Metodo 11* d'Esperanto-France. Tu étais libre, joyeuse, pleine d'humour, simplement une amie pour beaucoup d'entre nous.

Un message de Flo

Il y a environ 34 ans déjà, une de mes amies, ta sœur Jackie, t'avais dit que je cherchais quelques élèves « cobayes » pour mes débuts d'enseignant en espéranto. Tu as commencé mes cours avec JoMo, en 1988. Après avoir fait une pause, en 1994, tu voulais changer quelque chose dans ta vie et c'est ainsi qu'en me recontactant, tu as repris les cours avec Rikardo, qui était alors devenu l'enseignant. Très vite tu t'es intéressée, engagée, tu as participé à des actions, à des rencontres dans le mouvement espérantiste. Tu es revenue vers moi quand j'avais besoin d'aide avec Jean Garcia, pour construire et exécuter le programme de l'émission, *Esperanto-Magazino de Tuluzo* à Radio FMR d'abord puis ensuite aussi à Radio Canal Sud.

En 1998, tu as collaboré très activement à l'organisation du programme artistique dans l'équipe d'EUROKKA pour le Congrès de Montpellier. Tu as été également l'un des principaux piliers de l'organisation de KAFE, la Kultura Arta Festivalo de Esperanto à Toulouse en 2000.

Puis c'est dans le théâtre que tu affectionnais depuis ton enfance que tu as poursuivi tes activités avec l'espéranto, ce qui t'a fait voyager dans plusieurs pays et rencontrer beaucoup de monde. Les membres des équipes d'EUROKKA et de VINILKOSMO sont très tristes de perdre une amie proche, si humaine, si gaie, avec laquelle ils ont vécu, ensemble, les aventures culturelles les plus joyeuses.

Kiki, tu disais souvent qu'on était comme frère et sœur, même avec le souvenir de nos chamailleries, ces trente ans et plus d'amitié resteront gravés dans mon cœur, dans notre cœur. Ni, mi amas vin !

Morice Benin, amiko de nia lingvo, forpasis la 19-an de januaro

Morice Benin ne estis Esperanto-parolanto. Sed li estis tutcerte en plena harmonio kun la celoj kaj idealoj de nia lingvo.

Morice naskiĝis en Maroko en la jaro 1947. Junaĝe li vidis kantadon de Jacques Brel kaj tio tuj instigis lin provi sekvi similan vojon. Li vojaĝis al Marseille kaj neniam uzis sian reven-bileton.

En la 60-aj jaroj, la disk-eldonejo Barclay, kiu regis mondon de la aŭtor-kantistoj, rimarkis lin kaj proponis kunlaboradon sub kelkaj kondiĉoj.

Tre rapide, Morice rifuzis tiujn vojon kaj postulojn de la disk-eldonejo. Li elektis liberecon kaj eblecon krei sian arton ekster la tradiciaj produkt-kanaloj. Li mem do produktis siajn diskojn.

En siaj junaĝaj kantoj, li jam emfazis la homaran fratecon kaj la gravecon de la ekologiaj zorgoj.

En la jaro 1973 Morice kantis antaŭ pli ol 150 000 pacifistoj sur la Larzac-altenebenaĵo, por protesti kontraŭ la projekto de militbazo.

Kelkaj el liaj tiamaj diskoj estis eldonitaj je pli ol 100 000 ekzempleroj.

Dufoje, en 1982 kaj 1989, li kantis en la fama pariza spektaklejo Olympia. Lia verko ricevis plurajn rekompencojn, ekz. tiujn de la Académie Charles Cros kaj de la Sacem...

Iom post iom, lia ribelo iĝis pli interna, lia stilo pli delikata, sen forlaso de liaj bataloj kontraŭ la stulteco de la homoj, kiuj tranĉas la viv-branĉon de sia propra arbo.

Ĉiam tamen daŭris lia furiozo kontraŭ la eksceso de la mondo, de la mono, kontraŭ la difektado de la natura medio endanĝeriganta nian estontecon. Ankaŭ daŭris kaj eĉ grandiĝis la profundeco de lia poezio, lia fido je amo, al homoj, la simpleco kaj la varmego de lia amikeco, lia neforgesebla voĉo... Ĉio tio nun mankas al mi, al ni...

Morice kaj Esperanto

Mi konas lin persone jam dum pli ol 20 jaroj. Kaj kompreneble, mi ofte parolis al li pri Esperanto.

Ŝajnis al mi evidente, ke liaj ideoj kaj tiuj de nia internacia lingvo iel kongruas.

De tiu konsciigo, naskiĝis du projektoj, ambaŭ produktitaj kaj eldonitaj de Vinilkosmo: la disko *Inspir* en 2001 kaj la franclingva kanto *Espéranto ou tard*, financata de SAT-Amikaro, en 2018.

Plurfoje Morice koncertis en esperanta medio. Inter alie, ankaŭ dum la jubilea Universala Kongreso en Lille.

Forpasis la konga E-kantisto Thèophile Mayoma

De Adjévi Adjé, la 13an de aŭgusto 2021:

Tio ĉi por informi vin pri tio, ke la konata E-kantisto Thèophile Mayoma Diankembo, mortis hieraŭ en sia hejmolando DR Kongo.

La novaĵon ĵus konfirmis la nevino de la mortinto Simpi Zatoko Trésore.

Mayoma estas verkisto-komponisto kaj muzikisto. Li komencis muzikumi en 1985 kaj havas 2 albumojn.

Laste jOmO kaj lia filino Marta Juliá omaĝis al li per la albumeto *Marta kaj Jomo kantas MAYOMA-n*.

Thèophile estis membro de UEA dum pluraj jaroj per la Fondaĵo Canuto.

Li ripozu pace!

Certe ni revenos, kiam estos anoncita la dato de lia entombigo.

Amike,
Adjévi

De Arlain Mmayinda:

La forpaso de Mayoma estas granda perdo por la Esperanto-komunumo.

Li unuopule agadis sed li estis tre agema kaj kunlabora esperantisto. Li ĉiam estis disponebla kiam oni lin bezonis por kaj pri Esperanto.

La konga Esperanto-movado perdis du gesamideanojn ĉi-monate. Ni ankoraŭ ne finis plori f-inon Ruth Mbomo, kiam la anonco pri la forpaso de Théophile Mayoma estis publikigita en la sociaj retoj.

Arlain

La tagon antaŭ sia forpaso, li telefone parolis al mi pri siaj projektoj, pri nova libro, kiun li finkreis kaj kies apero li, bedaŭrinde, ne plu vidos.

Li forpasis, sed restas tiom multe da liaj kreaĵoj, pli ol 30 diskoj, libroj...

"Ĝi certe mortigos vin

La Morto, la morto ...

Sed kion ĝi ne povos mortigi

estas la spuro, kiun vi estos postlasinta."

(Morice Benin *Infiniment / Senfine*)

Gilbert Stambach

Forpasis trilingva aŭtoro

La 21-an de marto pro virusa infekto mortis en Pécs (Hungario) **Oldřich Kníchal** (1939-2021), verkisto en Esperanto, la ĉeĥa kaj la slovaka.

Li naskiĝis en Humenné (nun Slovakio), studis historion kaj lingvojn en Prago, kaj poste laboris en tiu urbo kiel ĵurnalisto.

Kiel ofte okazas ĉe elstaraj esperantistoj, li lernis la lingvon kiel adoleskulo, en 1955. Movade li aktivis kiel komitatano de Ĉeĥa Esperanto-Asocio kaj redaktoro-fondinto de ties gazeto *Starto*. Li publikigis ne malpli ol 300 artikolojn kaj studojn

en nacilingvaj kaj movadaj gazetoj; verkis, tradukis kaj redaktis entute 38 volumojn kaj 5 periodaĵojn.

Kvardekjara, li translokiĝis al Budapeŝto, kaj fariĝis la vivkunulo de la verkistino Ēva Tófalvy. En Hungario li redaktis slovakingvan gazeton kaj eldonis ĉirkaŭ 25 librojn ĉeĥe kaj slovake, originale kaj ankaŭ traduke el la hungara.

Kun sia edzino li kunaŭtoris la romanon *Kiuj semas plorante*, gajnintan la Premion Raymond Schwartz en 1980. Liaj ceteraj verkoj inkluzivas la esearon *Komenio kaj la internacia lingvo* (1974), la romanon *Adiaŭ, Kuzko!* (1987), kaj la volumon *Mediteme* (originala kaj tradukita prozo 1980).

Vilmos Benczik

BENCZIK Vilmos (naskiĝis en 1945, esperantistiĝis en 1959, forpasis en 2021) estis hungara profesoro en altlerneja fakultato de la universitato ELTE en Budapeŝto.

Inter 1965-1967 kaj 1978-1992 li estis estrarano de Hungara Esperanto-Asocio, inter 1977-1990 redaktanto de Hungara Vivo, ekde 1979 dum kelkaj jaroj komitatano de Universala Esperanto-Asocio, inter 1986 kaj 2002 prezidanto de la juĝkomisiono de la Belartaj Konkursoj de UEA.

Benczik kunlaboris en *Norda Prismo* kaj verkis recenzojn en multaj revuoj. En 1979 li publikigis *Libro de Romanoj*, en 1980 *Studoj pri la Esperanta Literaturo* kaj en 1983 *Hungara Antologio*, krom tradukoj el la hungara, recenzoj, eseoj, tradukoj en pluraj revuoj.

Ekde 2016 honora membro de UEA. Liaj poemoj "Laboristoj" kaj "Al mia patrino" eniris la libron *Esperanta Antologio*.

En 1983 Benczik aperigis ĉe la eldonejo Corvina Kiadó la volumon *Hungara Antologio*. La elirbazo de tiu volumo estis samtitola volumo el 1933, sed la nova volumo estas pli ampleksa kaj la du volumoj diferencas ankaŭ laŭ la konsisto de la elektitaj verkoj kaj akompana tekstaro.

En 2001 li estis elektita de la Akademio de Esperanto. Komence de 2019, li estis denove elektita al la Akademio de Esperanto por 9-jara oficperiodo.

Vilmoŝ Benczik
(ביאד לאירבג), CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons)

el Vikipedio

https://eo.wikipedia.org/wiki/Vilmos_Benczik

Andrzej Pettyn

Andrzej Pettyn (naskiĝis la 19-an de aprilo 1938, mortis la 23-an de aprilo 2021) estis pola esperantisto, honora membro de UEA ekde 2005.

Pettyn ekkunlaboris kun la Esperanto-redakcio de la Pola Radio jam kiel junulo en 1959. Post studoj pri pedagogio kaj laboro kiel instruisto, li fariĝis plentempa laboranto de Pola Radio en 1962. Entute li laboris pli ol 40 jarojn en ĝia Esperanto-redakcio kaj dum 12 el tiuj jaroj samtempe en la finna redakcio. Pettyn aŭtoris ĉ. 50 lernolibrojn, vortarojn, ekzercarojn, le-

golibrojn kaj kasedojn kun parolekzercoj. Lia lernolibro *Ĉu vi parolas Esperante?* aperis ankaŭ en pluraj aliaj landoj. Li instruis Esperanton kaj prelegis pri ĝi, interalie en Pollando, Finnlando kaj Svedio. Li abunde tradukis kaj prezentis literaturajn tekstojn. Pettyn estis membro de UEA ekde 1958 kaj delegito ekde 1959. Li estis komitatano 1974-82, 1986-92 kaj 1995-2001, estrarano 1977-80 kaj ano de la Lingva Servo de UEA 1986-95. Ekde 1975 li estis membro de la Akademio de Esperanto.

el Vikipedio

https://eo.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Pettyn

foto: Razar-wiki, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons

Oficiala apero de la nova albumo de i.d.c., "Fulmerford"

La nova albumo **Fulmerford** de i.d.c (inicialoj dc) kiel planite eldoniĝis sur LD Vinilo (Long-Daŭra vinilo), KD kaj bitaj formatoj.

Surbaze de la jam konata stilo de popmuziko diversegrade saturita de melankolio, la kantisto senjuĝe kaj duonserioze kvazaŭ komentas nian modernan mondon per tekstoj subtilaj, kiuj aludas pri nuntempaj gravaj kaj malpli gravaj temoj... sen forgesi la viruson!

Produktita de i.d.c kaj distribuita ĉi tie de Vinilkosmo.

Ekde la 1a de junio 2021 vi povas malkovri kaj akiri la deziratan formaton de **Fulmerford** ĉi tie:

<https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/popo-roko-hiphopo-elektronik/inicialoj-dc-161/4-fulmerford.html>

Marta kaj JOmo kantas MAYOMA -n

Ĉi tiu sestigita albumeto estas tipe esperanta kunlaboro inter la verkistokomponisto MAYOMA, kiu loĝas en Kinŝaso, Kongolando, kaj gemuzikistoj-kantistoj de Tuluzo, Okcitanio (Francio).

Antaŭ dek unu jaroj jam Mayoma kaj JOmo kunlaboris por la vinilkosma albumo *Mayoma kaj JOmo afrikumas*, sed tiun ĉi fojon, nova

en la hejmo aŭ sur scenejo.

JOmo ludas gitaron kaj basgitaron, foje akompanas per voĉo sian filinon, kaj Marta kantas plurvoĉe ĉiujn kantojn komponitajn de Mayoma. La renkontiĝo de la afrika sentumo de la verkisto kaj de la eŭropa kulturo de la gemuzikistoj kaj gekantistoj estas granda forto de ĉi tiu nekutima transkontinenta kunlaboro.

Kiel en la antaŭa albumo, oni povas aŭskulti ankaŭ unu komponaĵon de JOmo, sed tiun ĉi fojon kun nur ritmo kaj voĉoj, en esperanto kaj parte en lingala, la lingvo de Kongo, kiun li nun lernas.

Korvaks - Memorante Gondolandon

KORVAKS (Auckland, Nouvelle-Zélande) ne sait pas suffisamment jouer d'un instrument pour être considéré comme un musicien, mais a toujours refusé de limiter son désir de création musicale pour autant. Heureusement pour lui, la technologie alliée à son cher ordinateur lui a permis de surmonter ce handicap. Il a ainsi décidé de combiner ses deux centres d'intérêt que sont l'étude de la programmation musicale assistée et l'espéranto.

Inspiré du célèbre cours vidéo *Mazi en Gondolando* et se sentant des affinités particulières avec l'anti-héros Korvaks, il a fait du nom de celui-ci le sien propre. Le résultat : cinq morceaux de musique électronique sans prétention, bien rythmés, avec la voix de Korvaks, qui raviront les plus jeunes et les nostalgiques de la méthode *Mazi en Gondolando*.

Apero de la Bita 6 titola albumeto *BaRok*

BaRok-Projekto denove surprizas vin per pasiigaj kantoj. En sia nova albumeto *Kvin Jarcentoj*, ili prezentas diversigitajn muzikaĵojn, kiuj kondukas nian animon al foraj lokoj; dum ĉi tiu vojaĝo ni eliris la koron de la amazona arbaro kaj invadis la landan parlamenton.

La aktualeco de la traktitaj temoj estas ekscitaj, kaj sentigas al ni koleron, malĝojon, malemon, sed ankaŭ feliĉon, unuecon, kaj forton.

Kvin Jarcentoj estas la plej freŝa muziklaboro de la brazila metalbando. Ĝi markas novan fazon pli pezan kaj folkmetalan kun la voĉoj de **Muniz** kaj **Milhomem**.

La tekstoj ankaŭ traktas pri indiĝena kulturo; sed nun, ne pri tupia mitologio, sed pri nunaj temoj rilate al la unuaj loĝantoj de Brazilo, la politiko kaj la sociaj rilatoj de la indiĝenoj en la nuna tempo. La albumeto estis produktita de **Milhomem** kaj **Muniz** (kiu ankaŭ miksis). La mastrigado estis farita de Triboulet en Studio de la Trappe.

Por tiu ĉi nova albumeto, la bando kalkulis je la specialaj partoprenoj de: Kimera, Fred Mika, Linda Le Nepveu, kaj Zdravka Bojčeva.

La albumeto konsistas el ses titoloj, kaj ankaŭ disponeblas la karaokeoj aparte (nur ĉe Vinilkosmo).

La Kompilo Esperanto Subgrunde 2 subtenas "La Escuelita"

La kompilo **Esperanto Subgrunde 2** subtenas la alternativan kaj solidaran edukan projekton *La Escuelita* (La Lerneĵeto) starigita de tri profesoroj de la mezlernejo franca-perua de Lima. Ĝi celas plenumi edukajn aktivaĵojn kaj lernejan subtenon por infanoj loĝantaj en la ladurbaj kvartalaĵoj lokitaj en la altaĵoj de Lima, ne havantaj aliron al la retaj virtualaj kursoj ekde la komenco de la kronvira pandemio.

La antaŭmendantoj de fizikaj formatoj ricevos kun la diskoj desegnaĵon de infanoj de *La Escuelita*.

Detaloj pri la projekto:

<https://fr.laescuelita-lima.org/> (en la franca, hispana, kaj angla). Esperanta prezento de *La Escuelita* ĉe:

<https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/blogo/194-esperanto-subgrunde-kaj-la-escuelita-la-lernejeto-lima-peruo.html>

Por antaŭmendi la kompilon **Esperanto Subgrunde 2:**

<https://fr.ulule.com/-esperanto-subgrunde-2-compilation-du-punk-en-esperanto/>

Voyager avec 264 livres

Cet été, au moment de partir en vacances, vous avez préparé vos bagages. Surtout ne pas oublier la brosse à dents ni la recharge du téléphone ! À un moment, vous vous êtes dit « Qu'est-ce que j'emporte à lire ? ». Les vacances, c'est le moment où on peut lire.

Lire dans le train, sur la plage, au jardin, au lit... C'est le moment où vous prévoyez de lire enfin tous ces livres que vous n'avez pas trouvés le temps d'ouvrir et qui s'empilent près de votre lit. Mais voilà... Les livres, ça pèse lourd dans les bagages, ça encombre. Et le souvenir vous revient de ces vacances où vous avez trimballé des livres que vous n'avez en fait jamais ouverts...

J'avais le même problème que vous. Je ne l'ai plus. Aux dernières vacances, j'ai emporté... 264 livres ! Impossible, dites-vous ? Mais non. J'emporte ma liseuse, qui contient aujourd'hui 264 livres (elle pourrait en contenir beaucoup plus d'ailleurs). Une liseuse est un appareil qui ne sert qu'à une chose, lire. Ma liseuse est plus petite qu'un livre et pèse moins de 200 grammes. Je l'appelle « ma bouquine » parce qu'elle me sert à bouquiner. Et aussi parce que la société qui la fabrique s'appelle Bookleen. Pourquoi une société française (son siège est dans le 13e arrondissement de Paris) choisit-elle un nom qui sonne amé-

ricain ? Pense-t-elle que ça fait plus chic ?

Je vais vous faire un aveu. Je suis presbyte. C'est normal à mon âge. J'ai donc du mal à lire les textes quand les caractères sont trop petits. Avec ma liseuse, pas de problème, je peux agrandir la

taille des caractères autant que je veux. D'autre part, ça me fatigue les yeux quand je regarde longtemps un écran d'ordinateur. En revanche, comme l'écran de ma liseuse n'est pas lumineux, je lis comme sur du papier, sans fatigue. Où j'ai trouvé tous les livres qui sont dans ma liseuse ? Eh bien, il y a des sites qui proposent des livres numériques gratuits. J'en ai acheté aussi, d'ailleurs les livres numériques sont moins chers qu'en papier. En général, les livres numériques sont dans un format appelé ePub, parfois on en trouve au format PDF.

Et en espéranto ? On en trouve. Ainsi, le livre *Vojaĝo en Kazohinio*, qui est épuisé et introuvable en version papier, est disponible en version numérique – je l'ai dans ma liseuse.

Aujourd'hui, encore peu d'éditeurs proposent leurs livres d'espéranto en version numérique, mais ça commence. Par exemple les livres de Julian Modest, qui sont faciles à comprendre, sont publiés à la fois sur papier et en numérique.

Laure Patas d'Illiers

NOVAJ LIBROJ

Antologia skizo de la persa literaturo

Kompilis, tradukis kaj klarigis Said Baluči
Specimenaro de persaj poezio kaj prozo ekde la mezepoko ĝis la dua duono de la 20-a jarcento.

ISBN/ISSN: 9785716103115
162 paĝoj

Sekreta taglibro de Julian Modest

Sekreta taglibro estas romano pri la hungara revolucio en 1956 kaj ĝia resonado en socialista Bulgario. Ĝi montras la veran bildon de la hontiga sociordo, kiam milionoj da homoj vivis en la socialista tendaro malantaŭ la fera kurteno.

La malamiko de Putin de Kalle Kniivilä

Libro pri la, eble, plej konata politika malliberulo nuntempa, kiun la sekurservo de la Putina Rusio ne sukcesis mortigi... almenaŭ ĝis nun.

ISBN/ISSN: 9781595694225

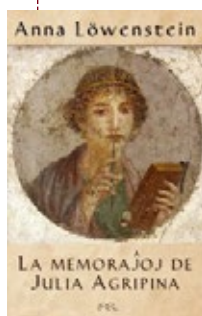
Ĉiuj steloj estas nokte

Mikronoveloj kaj aliaj mikrorakontoj

Multaj aŭtoroj.
Premiitaj kaj nepremiitaj verkoj el la Belartaj Konkursoj de UEA (branĉo "Mikronovelo"). La unua libro kun originalaj E-mikronoveloj, *Ne ekzistas verdaj steloj* de Liven Dek, aperis en 2021 ĉe Mondial; la dua parto de ĉi tiu verko estas prezentita en ĉi tiu volumo. La libro krome entenas eseon de Giulio Cappa pri kiel verki mikrorakontojn.
ISBN/ISSN: 9781595694201
125 paĝoj

La memoraĵoj de Julia Agripina de A. Lowenstein

Agripina estas lerta, bone edukita kaj ambicia. Ŝia sekreta deziro estas fari paroladon antaŭ la Roma senato, tamen ŝi scias, ke kiel virino ŝi neniam rajtos fari tion. Kvankam ŝi estas membro de la plej eminenta familio de Romo kaj parenco de ĉiuj imperiestroj ekde Julio Cezaro, tio tute ne protektas ŝin – eĉ male. Kiel ŝi baldaŭ konstato, nenio laŭ la Romanoj estas pli timinda kaj suspektinda ol potenca virino. 260 paĝoj

Grande enquête de notoriété de l'espéranto en France

Du 26 juillet au 15 décembre 2021 , dates symboliques, Espéranto-France lance une **enquête sur la notoriété de l'espéranto en France**.

Cette enquête fait suite à celle de 2008 et vise à la fois à connaître où nous en sommes de la notoriété de l'espéranto, à orienter nos campagnes d'information et en même temps à vous donner la possibilité d'aborder des personnes dans l'espace public pour faire connaître l'espéranto.

Ces 5 mois de délai doivent vous donner le temps de remplir quelques pages de questionnaires. Les résultats vous seront bien sûr communiqués dès dépouillement des questionnaires.

Vous trouverez sur notre site internet la page de **recueil des réponses** et un petit **guide** complémentaire.

<https://esperanto-france.org/enquete-notoriete-esperanto-2021>

Congrès interassociatif de l'espéranto en France

26 – 29 mai 2022, à Trélissac (près de Périgueux)

BIENVENUE DANS LE PÉRIGORD !

En 2022, le **congrès interassociatif de l'Espéranto en France** aura lieu dans le verdoyant **Périgord**, connu pour ses truffes, sa cuisine, ses mille châteaux et sa douceur de vivre dont jouissent les hommes depuis l'âge des cavernes.

Tous les **moyens de transport** desservent Périgueux (gare SNCF, aéroport, lignes d'autocar, autoroute).

Le congrès aura lieu dans le **foyer socio-culturel de Trélissac**, un très grand bâtiment offrant de nombreuses salles, dont certaines très grandes, pour des **réunions** de groupes grands et petits.

En effet, ici vous pourrez visiter avec nous la **grotte de Lascaux**, découvrir la vieille ville de **Périgueux** et les **sites gallo-romains**, vous promener sur les **bords de l'Isle**, faire connaissance avec les **châteaux** de la région, **bien manger** et beaucoup plus encore.

De **nombreuses activités** sont prévues, des **conférences, ateliers, excursions, préparation aux examens, concerts, repas**, sans oublier les **réunions**, officielles et autres, d'Espéranto-France et d'autres groupes.

Venez dans le Périgord,
vous n'allez pas vous ennuyer !

